

34

533

Likums
un
Senāta prakse
laulību lietās

ar alfabētisko priekšmetu rādītāju

un

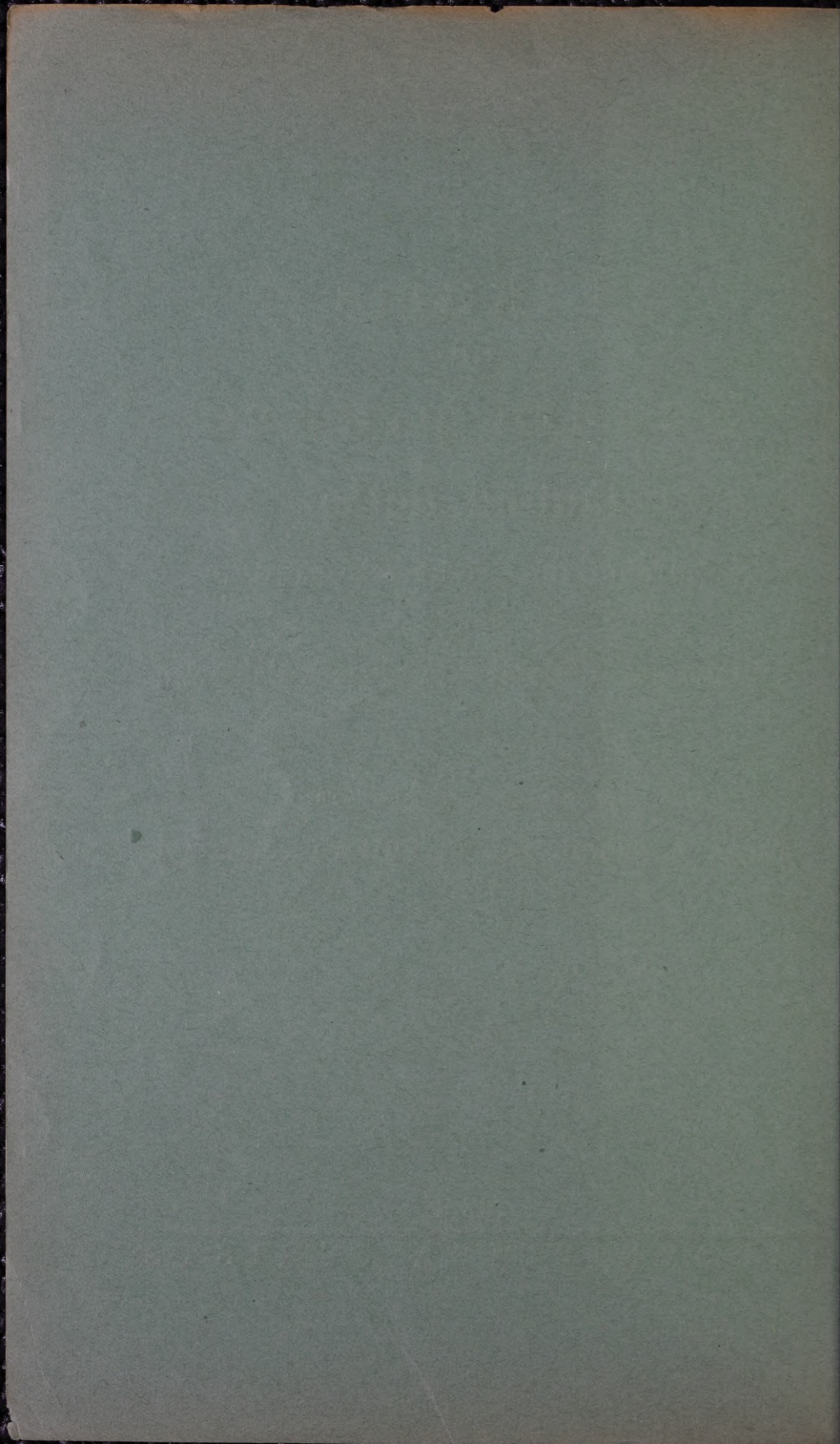
Likums par civīlstāvokļa aktu reģistrāciju

Sast. Kriev. zvēr. adv. M. Pereļšteins

Rīgas Apgabalt. loc. A. Valtera redakcijā

1933.

I Z D E V N I E C Ī B A „J Ū R I S T S“

344

533

Le 2938

L
34

Likums
un
Senāta prakse
laulību lietās

ar alfabētisko priekšmetu rādītāju
un

Likums par civīlstāvokļa aktu reģistrāciju

Sast. Kriev. zvēr. adv. M. Pereļšteins

Rīgas Apgabalt. loc. A. Valtera redakcijā

1933.

I Z D E V N I E C Ī B A „J Ū R I S T S“

III
B-1
L-2
R-4

Vija Lāča Latv. PSR
VALSTS BIBLIOTĒKA

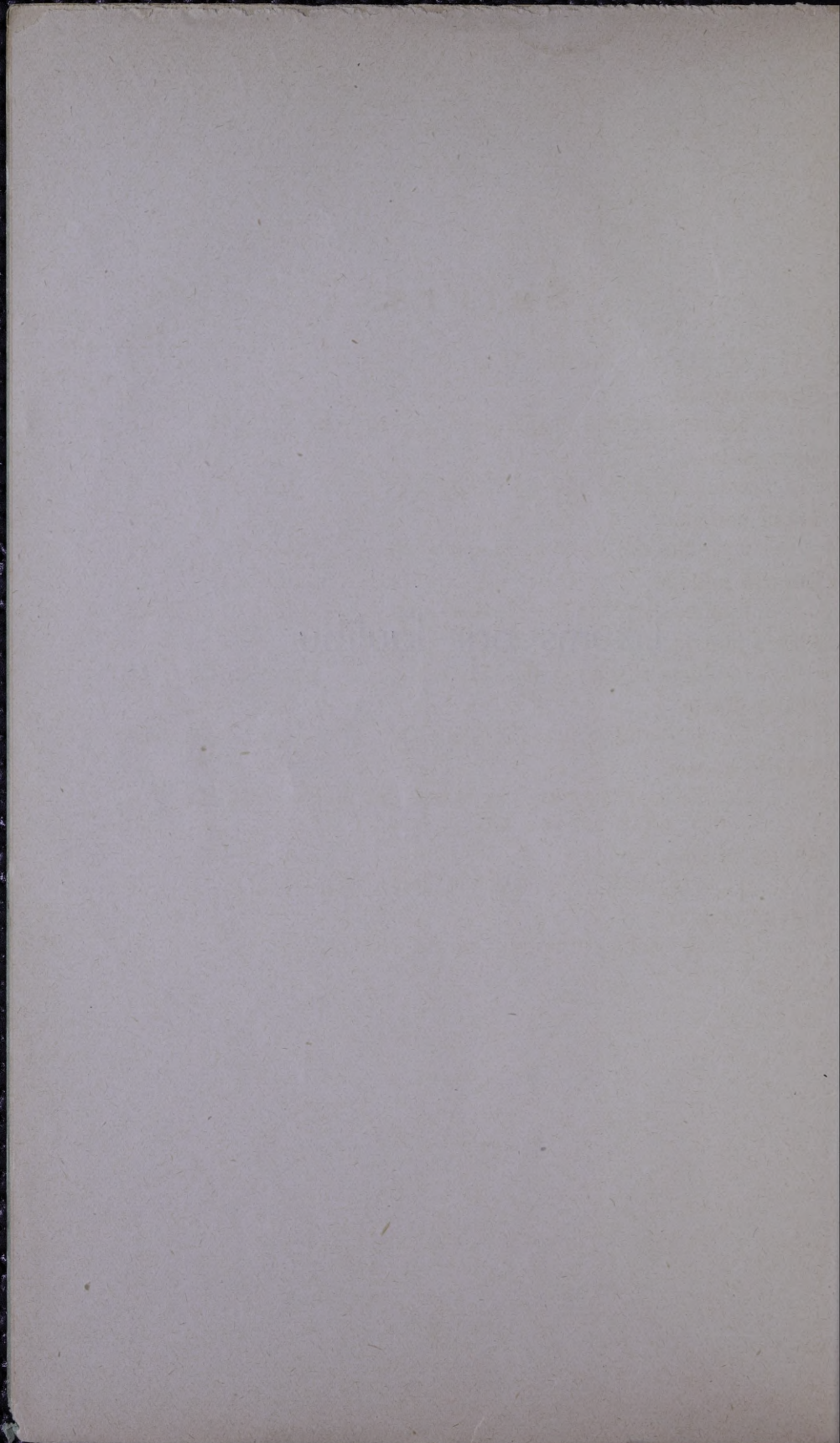
~~74.40.661~~

030 9061142

Grāmatu spiestuves koop. „Grāmatrūpnieks“, Rīgā, Pils ielā 14.

I

Likums par laulību.

Saturs.

	Lpp.
Likums par laulību, 1. p	7
Pirmā nodaļa.	
Šķēršļi laulības noslēgšanai, 2.—10. p.p.	8
Otrā nodaļa.	
Izsludināšana, 11.—23 ¹ . p.p.	9
Trešā nodaļa.	
Laulības noslēgšana, 24.—30. p.p.	11
Ceturtnā nodaļa.	
Laulības neesamība, 31.—40. p.p.	12
Piektā nodaļa.	
Laulības šķiršana, 41.—51. p.p.	15
Sestā nodaļa.	
Laulāto atšķiršana, 52.—53. p.p.	20
Septītā nodaļa.	
Laulības neesamības, šķiršanas un laulāto atšķiršanas sekas, 54.—62. p.p.	20
Astotā nodaļa.	
Tiesāšanās kārtība laulības lietās, 63.—81. p.p.	27
Devītā nodaļa.	
Pārejas laikmeta noteikumi, 82.—89. p.p.	30

TABLE I

1. Introduction 1

2. Materials and Methods 2

3. Results 3

4. Discussion 4

5. Conclusions 5

6. Acknowledgments 6

7. References 7

8. Appendix 8

9. Figures 9

10. Tables 10

I

Likums par laulību.

1. Visi Latvijas iedzīvotāji, neraugoties uz viņu ticību, padoti šim likumam. 1921. g. 1. febr. (39) 1. p.

Lik. par laulību 1. p., kā pareizi atzinusi Tiesu Palāta, attiecina likuma piemērojamību uz visiem Latvijas iedzīvotājiem; 1. p. aizrādījums uz to, ka likums piemērojams visiem Latvijas iedzīvotājiem, „neraugoties uz viņu ticību“, nav domājams kā šī panta ierobežojums, bet drīzāk kā viņa paplašinājums, jo ar to 1. p. sevišķi vēl pastrīpo, ka tagad — pretēji Krievijā nodibinātam stāvoklim — laulāto ticībai nav vairs izšķirošas nozīmes; bet 1. p. nav iztulkojams per argumentum et contrario itkā tai nozīmē, ka tikai ticības ziņā likums nešķirojot Latvijas iedzīvotājus, bet visos pārējos gadījumos likums tomēr Latvijas iedzīvotājus itkā šķirojot pēc pavalstniecības, t. i. itkā likums neattiecinot 1. p. uz ārvalstniekiem; argumentum et contrario pielaižams tikai tad, kad likumā izsmeloši uzskaita gadījumus, kur likums būtu piemērojams (Sen. civ. kas. dep. spried. 1924. g. Nr. 179); konkrētā gadījumā turpretim lik. 1. pantā nav šāda izsmeloša enumerācija paredzēta. Pēc pamatprincipa katrai tiesai jārikojas pēc viņas apgabalā spēkā esošām kolizijas normām (priv. lik. ievad. 27. p. 1. teik., Sen. civ. kas. dep. spr. 1928. g. Nr. 343); priv. lik., principā, nostāties uz teritoriālo sistēmu un proti atzist par izšķirošu netikvien mantiskās, bet arī personīgās laulāto attiecībās likumu, kurš spēkā vīra domicilā (sk. priv. lik. iev. 27 §; 2. teik. 29. p.; priv. lik. 8. p. 2. pkt.); aiz tiem pašiem iemesliem jāatzīst, ka Latvijas tiesām jāpiemēro arī Latvijas speciālais likums par laulību, ja vīrs (prasītājs) ir Latvijas iedzīvotājs un cēlis prasību Latvijas tiesā, kurai konkrētā lieta piekrit uz civ. proc. lik. 224., 210. p. p. un lik. par laulību 63¹. p. pamata; pēc Latvijas — Šveices tirdzniecības konvencijas 4. p. 2. teik. (lik. krāj. 1926. g. Nr. 82) katras līgumslēdzēja valsts piederīgiem ir brīvi pieejamas katras instances tiesas un citas attiecīgās valsts iestādes, lai prasītu vai aizstāvētu savas tiesības; gan Šveices civ. lik. 144. p., pretēji Tiesu Palātas domām, attiecas tikai uz to gadījumu, kad abi laulātie ir Šveices pilsoņi (sk. Gmürr, koment. pie Šveices civ. kodeksa (1923.), 2. sēj. 1. nod. 155., 203. p. p.) un nav tādēļ pielīdzināms lik. par laulību 63. p.; bet šādam nepareizam Tiesu Palātas aizrādījumam tikai blakus motīva nozīme, un tas nevar pats par sevi novest pie viņas spriedumu atcelšanas; nav izšķirošs arī tas, ka pēc Šveices likumiem (ievad. lik. 7. p. h) ārzemnieks — laulātais, kas dzīvo Šveicē, var celt laulības prasību vietējā Šveices tiesā, ja viņš pierāda, ka viņa dzimtenes tiesības pielaiž viņa aprādīto šķiršanās iemeslu, jo pēc Latvijas likumiem šāds ierobežojums taisni nav spēkā; atbildētāja nav pierādījusi pamatu, kādēļ Latvijas tiesai, kurai runā stāvošā lieta piekrit, konkrētā gadījumā — pretēji priv. lik. iev. 27. p. 1. teik. izteiktam principam — nebūtu jāpiemēro savs likums par laulību; nav arī izšķirošas nozīmes Haagas 1902. g. 12. jūn. konvencijai par likumu piemērojamību laulības šķiršanas lietās, kuŗa prasa, ka laulība šķirama tikai tad, ja šķiršanas iemesls būtu — kumulatīvi — atzīts, kā ar laulāto lex patriae, tā arī ar lex fori (2. p. Gmürr, l. c. 759. lpp.), jo nedz Krievija,

nedz Latvija šai konvencijai nebija pievienojusās. Tādā kārtā nav pamata konkrētā lietā nepiemērot Latvijas likumu par laulību, tā tad arī šī likuma 50. p. Tāpēc Tiesu Palāta, atzīstot laulību par šķiramu uz lik. par laul. 50. p. pamata un nodibinot šī 50. p. faktisko priekšnoteikumu esamību runā stāvošā lietā — gala slēdziena ziņā — nav pārkāpusi atbildētājas kasācijas sūdzībā pievestos likumus. (Sen. spr. Nr. 708/1928. g.)

Pirmā nodaļa.

Šķēršļi laulības noslēgšanai.

2. Aizliegta laulība vīriešiem līdz 18 gadu, bet sievietēm līdz 16 gadu vecuma sasniegšanai. Turp., 2. p.

3. Aizliegta laulība nepilngadīgiem bez vecāku vai aizbildņu atļaujas.

Ja vecāki vai aizbildņi liedzas dot atļauju bez dibinātiem iemesliem, tad atļauju var dot attiecīga aizbildnības iestāde, pēc aizbildņu iecelšanas vai vecāku dzīves vietas. Turp., 3. p.

4. Aizliegta laulība garā vājiem un slimiem ar veneriskām slimībām lipīgā stadijā. Turp., 4. p.

5. Aizliegta laulība asinsradiem taisnā līnijā, brāļiem ar māsām, pusbrāļiem ar pusmāsām. Turp., 5. p.

6. Aizliegta laulība patēvam ar pameitu, pameitai ar padēlu, znotam ar sievas māti, vedeklai ar vīra tēvu, lai arī tā laulība, ar kuŗu šīs attiecības radušās, būtu izbeigusies ar nāvi vai šķiršanu. Turp., 6. p.

7. Aizliegts iestāties jaunā laulībā personai, kuŗa atrodas laulībā. Turp., 7. p.

8. Aizliegts iestāties jaunā laulībā sievietei, kuŗa bijusi laulībā, pirms nav pagājušas trīs simti dienas no iepriekšējās laulības izbeigšanās. Pirms šā laika notecēšanas jauna laulība iespējama:

- a) ja šinī laikā sieviete dzemdējusi;
- b) ja bijušie laulātie noslēdz laulību savā starpā no jauna;
- c) ja pēc tam, kad pagājuši četri mēneši no laulības izbeigšanās, valsts vai pašvaldības iestādes ārsts apliecina, ka sieviete, kuŗa vēlas iestāties laulībā, nav grūta;
- d) ja tiesa, kuŗa laulību šķīrusi, tam piekrīt. 1921. g. 1. febr. (39) 8. p.; 1924. g. 19. jūn. (106).

9. Laulība starp adoptētāju un adoptēto nav aizliegta, bet ar viņas noslēgšanu izbeidzas uz adopciju dibinātās tiesiskās attiecības. 1921. g. 1. febr. (39) 9. p.

10. Bijušo garīgo tiesu spriedumi, attiecībā uz aizlieguma iedoties laulībā, zaudē spēku. Turp., 10. p.

Otrā nodaļa.

Izsludināšana.

11. Pirms laulāšanas notiek izsludināšana. Turp., 11. p.

12. Personas, kuŗas vēlas iestāties laulībā, paziņo par to mutiski vai rakstiski vietējai dzimtsarakstu nodaļai pēc līgavaiņa pastāvīgas dzīves vietas, vai, ja līgavaiņa pastāvīgā dzīves vieta atrodas ārpus Latvijas, pēc līgavas dzīves vietas. Turp., 12. p.

13. Līdz ar paziņojumu par vēlēšanos iestāties laulībā jāiesniedz izsludināmo dzimšanas apliecības un attiecīgos gadījumos vecāku vai aizbildņu rakstiska atļauja, bet personām, kuŗas agrāk bijušas citā laulībā — bijušā laulātā miršanas apliecība vai arī noraksts no likumīgā spēkā nākušā tiesas sprieduma, ka laulība atzīta par neesošu vai šķirtu, vai arī izraksts no laulības reģistra ar atzīmi par šādu spriedumu.

Izsludināmiem jādod paraksts, ka tie nav slimi ar veneriskām slimībām lipīgā stadijā (4. p.).

Paziņojuma iesniedzēji var lūgt vietējo mirtiesnesi atsvabināt viņus no tādu dokumentu iesniegšanas, kuŗus nav iespējams dabūt, vai kuŗu dabūšana savienota ar lielām grūtībām. Mirtiesnesis, pārliecinājies, ka lūgums dibināts, ņem no iesniedzējiem parakstu par uzdoto ziņu patiesību un izsniedz aplieciņu iztrūkstošo dokumentu vietā.

Par nepatiesu, šinī pantā paredzēto ziņu un parakstu došanu vainīgie saucami pie atbildības, piemērojot Sodu likumu 606. pantu. Turp., 13. p.

Piezīme. Personas, kuŗas nevar iesniegt dzimšanas aplieciņu tamdēļ, ka metriskās grāmatas atrodas ārzemēs vai ir iznīcinātas, — var atsvabināt no šādu aplieciņu iesniegšanas dzimtsarakstu nodaļas pārzinis, ja minētām personām ir pases un ja nav šaubu, ka tās sasniegušas 2. pantā norādīto laulības vecumu. 1922. g. 11. aug. (167).

14. Izsludināšana nav atļauta:

- a) ja iesniedzot paziņojumu nav ievēroti šā likuma noteikumi;
- b) ja no dokumentiem redzams, ka laulības noslēgšanai ir šķēršļi. 1921. g. 1. febr. (39) 14. p.

15. Izsludināšana notiek abu izsludināmo pastāvīgās dzīves vietās, izliekot sludinājumu divas nedēļas vietējā dzimtsarakstu nodaļā.

Piezīme. Steidzamos gadījumos, raugoties pēc lietas apstākļiem, vietējam miertiesnesim ir tiesība sāsināt izsludināšanas laiku pēc saviem ieskatiem. 1928. g. 14. dec. (230).

16. Iepriekšējā pantā paredzētā laikā personas, kuŗu tiesības šī laulība aizskartu, var celt ierunas pret laulības noslēgšanu, aizrādot uz likumīgiem šķēršļiem laulības noslēgšanai.

Ierunas iesniedzamas rakstiski vienai no nodaļām pēc izsludināšanas vietas (15. pants). 1921. g. 1. febr. (39) 16. p.

17. Ierunas, kas dibinātas uz šā likuma 32. līdz 36. pantiem, var celt arī prokurors. Turp., 17. p.

18. Ja celta ieruna, dzimtsarakstu nodaļa, kuŗā pieteikta vēlēšanās iestāties laulībā (12. p.), pēc izsludināšanas termiņa noteicējuma nekavējoties paziņo par celto ierunu izsludinātiem. Turp., 18. p.

19. Ja izsludinātie ierunu atzīst par nepamatotu, tad viņiem divu nedēļu laikā no paziņojuma saņemšanas jāpaziņo par to nodaļai.

Nodaļa to paziņo ierunas cēlējam. Turp., 19. p.

20. Ja ierunas cēlējs divu nedēļu laikā, skaitot no tās dienas, kad viņš saņēmis izsludinātā atbildi, iesniedz nodaļai apliecību par tiesā celtu prasību, lai izsludinātam aizliegtu iestāties laulībā, nodaļa aptur izsludināšanas gaitu, līdz lietu galīgi izšķir tiesā. Turp., 20. p.

21. Prasības sūdzība pret izsludināto, kuŗš ierunu neatzīst, iesniedzama miertiesnesim pēc tās vietas, kur pieteikta vēlēšanās iestāties laulībā (12. p.). Turp., 21. p.

22. Ja ieruna nav celta, vai prasības sūdzība nav bijusi iesniegta, vai arī atraidīta, pēc paziņojuma saņemšanas no otras nodaļas (ja izsludināšana izdarīta divās nodaļās), ka ierunas nav celtas noteiktā laikā, nodaļas pārzinis, nenogaidot sevišķu

lūgumu, taisa lēmumu, ka laulājamo izsludināšana izdarīta un nav šķēršļu viņu laulības noslēgšanai. Par šādu lēmumu izsniedz vai uz izsludināmo vēlēšanos piesūta pa pastu izsludināšanas apliecību. Turp., 22. p.

23. Uz minētās apliecības pamata izsludinātiem tiesība salaulāties divu mēnešu laikā, skaitot no lēmuma dienas, kaut kurā no dzimtsarakstu nodaļām vai arī pie attiecīga garīdznieka (24. p.). 1921. g. 1. febr. (39) 23. p.

23¹. 12.—23. panta nosacījumi nav piemērojami gadījumos, ja laulājamie pieder pie ev.-luterāņu, reformēto, Romas katoļu, pareizticīgo (grieķu katoļu), vecticībnieku, anglikāņu, bīskapu-metodistu, baptistu, septītās dienas adventistu vai Mozus ticīgo konfesijas un vēlas salaulāties pie savas konfesijas garīdznieka. Šādos gadījumos izsludināšana pēc attiecīgas konfesijas noteikumiem uzskatāma par pietiekošu. 1928. g. 7. mart. (50) II.

Trešā nodaļa.

Laulības noslēgšana.

24. Laulāšanu izdara dzimtsarakstu nodaļa vai jebkuras konfesijas garīdznieki pēc laulājamo vēlēšanās. 1921. g. 1. febr. (39) 24. p.

Piezīme. Laulības, kuŗas noslēgtas Latvijā lielnieku laikā lielnieku iestādēs, un kuŗas reģistrētas civīlaktu reģistrācijas nodaļās, atzītas par spēkā esošām.

Pēc dzimtsarakstu nodaļas atvēršanas laulāto dzīves vietā šādas laulības jāpieteic nodaļā jaunai reģistrēšanai, pierādot izdarīto laulību ar izvilcumiem no civīlaktu reģistrācijas nodaļas laulības reģistra vai lieciniekiem. Apšaubāmos gadījumos laulību var pierādīt tikai tiesas ceļā. Turp., piez.

25. Dzimtsarakstu nodaļa vai garīdznieks neizdara laulāšanu, ja viņiem zināmi likumīgi šķēršļi laulības noslēgšanai. Turp., 25. p.

26. Nodaļa vai garīdznieks var izdarīt laulāšanu bez iepriekšējas izsludināšanas, ja līgavainis dodas kuŗa gaitās pret ienaidnieku, vai arī ja līgavaiņa vai līgavas dzīvību apdraud slimība. Turp., 26. p.

27. Laulāšana izdarāma, personīgi klātesot līgavainim un līgavai, kā arī diviem pilngadīgiem lieciniekiem. Turp., 27. p.

28. Dzimtsarakstu nodaļa izdara laulāšanu atklāti nodaļas telpās; ārpus šīm telpām laulāšana atļauta tikai tad, ja ligavainis vai ligava slimības dēļ nespēj ierasties nodaļā. Turp., 28. p.

29. Dzimtsarakstu nodaļas pārzinis prasa ligavainim un ligavai, vai viņi vēlas iestāties laulībā. Ja abi izsaka vēlēšanos, pārzinis pasludina, ka uz šās vienošanās un likuma pamata laulība ir noslēgta.

Garīdznieks izdara laulāšanu pēc savas ticības noteikumiem. Turp., 29. p.

30. Garīdznieki, būdami atbildīgi pēc Sodu likumu 138¹. panta, piesūta par katru noslēgto laulību 14 dienu laikā laulību reģistrim vajadzīgās ziņas tai nodaļai, kuŗas iecirknī laulība izdarīta. 1928. g. 7. martā (50) I.

Ceturrtā nodaļa.

Laulības neesamība.

31. Tiesa var atzīt laulību par neesošu tikai likumā noteikti paredzētos gadījumos. 1921. g. 1. febr. (39) 31. p.

Piezīme. Laulību pilnspēcību, kuŗas noslēgtas pirms šā likuma izdošanas, var apstrīdēt aiz iemesliem, kuŗi norādīti šīnī likumā. Turp., piez.

32. Par neesošu atzīstama laulība, kuŗa nav slēgta ne dzimtsarakstu nodaļā, ne pie garīdznieka (24. p.). Turp., 32. p.

Tiesu Palāta ... pareizi atzinusi, ka lik. par laulību 32. pants ir kolizijas norma, kuŗa noteic, cik tālu Latvijas likums iet laulības formas atzīšanā kā savā valstī, tā ārpus tās priekš personām, kas padotas viņas nacionālam likumam, kamdēļ Tiesu Palāta šīnī gadījumā, pretēji atbildētājas uzskatam, jautājuma izšķiršanā par to, vai starp partiem pastāv laulība, par pamatu likusi lik. par laulību 32. p., kuŗš atzīst tikai divas laulības formas — garīgo un civilo reģistrācijas nodaļā, bet neatzīst konkubinātu. (Sen. spr. 1927. g. 21. sept. Nr. 803.)

Prokūrors cēlis prasību dēļ otrās Hermana F. ar Olgu S. 1920. g. 28. nov. Smiltēnē noslēgtās laulības atzīšanas par spēkā neesošu uz tā pamata, ka F. jau ticis 1917. g. 20. decembrī Veļikije-Lukos pie Latvijas bēgļu mācītāja salaulāts ar Luīzi I.; ka nupat minētā laulība formas ziņā neesot uzskatāma par nederīgu, jo tā esot apspriežama nevis pēc lielinieku valdības 1917. g. 20. decembrī izdotā dekreta (kas ievēdis obligatorisko civillaulību), jo Latvijā neatzīstot 1917. g. lielinieku izdotos rīkojumus, bet gan pēc bij Krievijas likumiem. Turpretim atbildētājs Hermans F. neatzīstot prasību, paskaidro, ka viņa pirmā laulība ar Luīzi I. esot atzīstama par spēkā neesošu, jo tā tikusi noslēgta pie mācītāja, kādu laulības slēgšanas kārtību lielinieku valdības izdotie dekreti neatzīstot. Tādā kārtā strīdū

esošais jautājums grozās ap to, vai F. pirmā laulība uzskatāma par nederīgu aiz formas neievērošanas (sk. lik. par laulību 32. p.) jeb nē, bet ne ap to, vai viņa pirmā laulība būtu uzskatāma par nederīgu aiz lik. par laulību 33.—36. p. p. aprādītiem, t. i. materiāli-tiesiskiem iemesliem. Nupat pievestais pirmais jautājums izšķirams pēc spēkā esošam konfliktu (kollīzijas) normām, pie kam nemaz nekrīt svarā, vai šāds normu „konflikts” būtu pacēlies starp divu patstāvīgu valstu spēkā esošām tiesību sistēmām, bet gan normu konflikts var tāpat pastāvēt arī starp dažādās teritorijās (pat vienas pašas valsts robežās) spēkā esošām tiesību sistēmām; tāpēc pievestā jautājuma izšķiršana nemaz neatkarājas no tā, vai atbildētāja F. pirmās laulības noslēgšanas laikā Latvijas valsts jau tikusi nodibināta jeb nē. Pēc vispārējā principa katrai tiesai vispirms jāpiemēro savā pašā jūrisdikcijas apgabalā spēkā esošās konfliktu normas, tāpēc arī Latvijas tiesai jārikojas vispirms pēc tām konfliktu normām (priv. lik. ievada 3. nodal.), kuŗas ir spēkā viņai uzticētā apgabalā (priv. lik. ievad. 27. p. 1. teik.). Pēc tām konfliktu normām, kuŗas attiecas uz darījuma (tā tad arī laulības) formu (iev. 36. p.), Latvijas tiesām jārikojas alternatīvi vai nu pēc tiem noteikumiem, kuŗi bija spēkā darījuma noslēgšanas vietā (lex loci contractus, jeb lex loci celebrationis), vai tai vietā, kuŗā darījums ir izvedams dzīvē, realizējams (in Wirksamkeit treten); tāpēc formas ziņā dēļ darījuma spēka pietiek, ja darījums apmierina alternatīvi vai nu noteikumus, kas ir (jeb bija) spēkā darījuma noslēgšanas vietā, vai noteikumus, kas ir spēkā darījuma izvešanas dzīvē (realizācijas) vietā. F. un viņa pirmā sieva bijuši Latvijas bēgļi, t. i. tās zemes izcelotāji (resortants) un piederīgi, kuŗa 1917. g. decembra mēnesī tika okupēta no vācu varas un kuŗa 1918. g. 18. novembrī kļuvusi par jaundibinātās Latvijas valsts teritorijas sastāvdaļu. Tāpēc F. pirmā laulība bija realizējama un tika faktiski realizēta Latvijas valsts teritorijā. Tādā kārtā F. pirmā laulība formas ziņā uzskatāma par derīgu un spēkā esošu, ja vien tā apmierina alternatīvi vai nu 1917. g. 20. decembrī Velikija Lukos spēkā bijušos lielnieku valdības izdotos dekretos (kuŗi atzinuši vienīgi civillaulību) paredzētos noteikumus, vai tai laikā un resp. F. otrās laulības noslēgšanas laikā (1920. g. 28. janvārī) Latvijā spēkā bijušos, resp. esošos likumos paredzētos noteikumus. Pēc 1917. g. 20. decembrī, t. i. vācu okupācijas laikā un arī 1920. g. 28. novembrī, t. i. F. otrās laulības slēgšanas laikā tagadējā Latvijā spēkā bijušiem likumiem, proti pēc ev.-lut. baznīcas nolikuma (300 sek. p. p.) laulība bija slēdzama taisni pie vietējā ev.-lut. mācītāja; arī pēc Latvijas spēkā esošā likuma par laulību (24. p., 29. p. 2. d., 30. p.) laulības slēdzama arī pie attiecīga mācītāja. Tā tad F. pirmā laulība, kuŗas slēgšanas forma katrā ziņā saskan ar viņas slēgšanas laikā tagadējā Latvijas valsts teritorijā spēkā bijušiem un arī tagad Latvijā spēkā esošiem likumiem, formas ziņā uzskatāma par spēkā esošu. Pie tādiem apstākļiem neprasa Senāta izšķiršanu partu zemākās instancēs aizkustinātais un plaši iztirzātais jautājums par to, vai un cik tālu lielnieku laikā, lielnieku valdības teritorijā saskaņā ar lielnieku dekretiem starp Latvijas izcelotājiem, resp. tagadējiem Latvijas pilsoņiem slēgta civillaulība bija jāreģistrē lik. par laulību 24. p. piez. 2. d. paredzētā kārtībā.

(Sen. spr. 1928. g. 25. okt., Nr. 343.)

Tiesu Palāta atzinusi, ka ar lietā iesniegtiem dokumentiem (prasītājas pasi un bērna dzimšanas apliecību) prasītājas laulība ar atbildētāju nav pierādīta. Šis Tiesu Palātas atzinums, kuŗu viņa pamato uz pievesto dokumentu satura iztirzāšanu, nav kasācijas kārtībā pārbaudāms, ar ko atkrit visi kasācijas sūdzības iesniedzējas paskaidrojumi, kuŗos viņa apstrīd pievesto Tiesu Palātas slēdzienu pareizību. Līdz ar to atkrit arī kasācijas sūdzības iesniedzējas aizrādījumi uz to, ka konkrētā lietā bijis piemēro-

jams lik. par laulību 32. pants; šis likuma pants gan paredz gadījumu, kad laulība nav slēgta ne dzimtsarakstu nodaļā, ne pie garīdznieka, bet panta piemērošanas priekšnoteikums tomēr ir laulības noslēgšana kādā citā iestādē, vai pie citas personas, kaut arī tās, saskaņā ar laulības likuma noteikumiem, uz to nebūtu pilnvarotas; kopdzīvi, kuŗa pamatojas uz vienkāršas vienošanās, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas aizrādījumam, vispār nevar saukt par laulību, bet gan tikai par konkubinātu; tādēļ arī atkrit prasītājas aizrādījums uz to, ka prāvnieki atzīstami par laulātiem draugiem, kamēr nav tikusi celta un apmierināta lik. par laul. 37. p. paredzētā prasība; šāds prasītājas uzskats, acimredzams, maldīgs, jo, ja prāvnieku starpā vispār nekāda laulība nav tikusi noslēgta (prasītāja katrā ziņā nav aizrādījusi, kur laulības noslēgšana būtu notikusi), tad arī nav iespējams celt prasību par laulības atzīšanu par neesošu uz lik. par laulību 32. p. pamata.

(Sen. spr. 1931. g. 27. nov., Nr. 338.)

33. Par neesošu atzīstama laulība, kuŗa slēgta pirms laulātie vai viens no viņiem sasnieguši 2. p. paredzēto vecumu.

Laulība, kuŗa slēgta, pirms laulātie vai viens no viņiem sasnieguši 2. pantā paredzēto vecumu, nav atzīstama par neesošu, ja tai sekojusi sievas grūtniecība, vai ja abi laulātie līdz tiesas spriedumam sasnieguši noteikto vecumu. Turp., 33. p.

34. Par neesošu atzīstama laulība, kuŗas noslēgšanas laikā viens no laulātiem bijis vājprātīgs. Turp., 34. p.

35. Par neesošu atzīstama laulība, kuŗa aizliegta laulāto asinsradniecības vai svainības dēļ (5. un 6. p.). Turp., 35. p.

36. Par neesošu atzīstama laulība, kuŗas slēgšanas laikā viens no laulātiem atradies citā laulībā.

Šādu laulību nevar atzīt par neesošu pēc tam, kad pirmā laulība beigusies ar nāvi, šķiršanu vai atzīšanu par neesošu. Turp., 36. p.

37. 32.—36. p. uzskaitītos gadījumos prasību par laulības neesamības atzīšanu var iesniegt kā ieinteresētās personas, tā arī prokurors.

Kad laulība izbeigusies ar nāvi vai šķirta, tiesība celt prasību ir tikai tām personām, kuŗu tiesības šī laulība aizskar. Turp., 37. p.

38. 32.—36. p. uzskaitītos gadījumos tiesība celt prasību par laulības neesamību — nenoilgst. Turp., 38. p.

39. Laulātam ir tiesība prasīt, lai laulību atzīst par neesošu, ja viņš zem sodāmu draudu iespaida devis piekrišanu iestāties laulībā.

Prasība iesniedzama sešu mēnešu laikā no draudu iespaida izbeigšanās. Turp., 39. p.

40. Par spēkā neesošu atzītā laulība uzskatāma par tādu no viņas noslēgšanas laika. 1921. g. 1. febr. (39) 40. p.

Piektā nodaļa.

Laulības šķiršana.

41. Tiesa var atzīt laulību par šķirtu tikai likumā paredzētos gadījumos. Turp., 41. p.

Piezīme. No lielinieku iestādēm Latvijā izdarītās laulību šķiršanas paliek spēkā. Pēc dzimtsarakstu nodaļas atvēršanas laulāto dzīves vietā šādas laulību šķiršanas jāpieteic nodaļā jaunai reģistrēšanai, pierādot izdarīto šķiršanu ar attiecīgu lēmumu norakstu vai lieciniekiem. Apšaubāmos gadījumos laulības šķiršanu var pierādīt tikai tiesas ceļā. Turp., 41. p. piez.

42. Laulātiem tiesība prasīt laulības šķiršanu, ja otrs laulātais pārkāpis laulību.

Laulību nevar šķirt, ja laulības pārkāpšana izdarīta ar prasītāja piekrišanu vai uz viņa pamudinājumu, vai arī, ja prasītājs piedevs.

Prasība par laulības šķiršanu ceļama gada laikā no tās dienas, kad laulības pārkāpums ticis zināms prasītājam. Prasība nav vairs pielaižama, ja pagājuši 10 gadi no pārkāpumu izdarišanas. Turp., 42. p.

43. Laulātam tiesība prasīt laulības šķiršanu, ja otrs laulātais apdraud viņa dzīvību vai veselību, sit vai spīdzina viņu.

Laulību nevar šķirt, ja prasītājs piedevs.

Prasība noilgst gada laikā kopš attiecīga darba nodarījuma. Turp., 43. p.

Tiesu Palāta šķirusi prāvnieku laulību atbildētāja vainas dēļ aiz tā iemesla, ka atbildētājs pielaidis pret prasītāju varmācīgus darbus un viņu sitis. Šādu savu slēdzienu Tiesu Palāta varēja pamatot uz krimināltiesas spriedumu, pēc kuŗa atbildētājs sodīts Sod. lik. 469. p. 1. d. paredzētā noziedzīgā nodarījumā, jo ar šo spriedumu krimināltiesā ir konstatējusi, ka atbildētājs, sitot un grūžot prasītāju, ir nodarījis pēdējai vieglus miesas bojājumus, t. i. taisni tos apstākļus, ko pats atbildētājs atzīst savā kasācijas sūdzībā, kas no krimināltiesas sprieduma priekš civiltiesas būtu saistošs (ir noticis noziedzīgs nodarījums, kuŗu izdarījis atbildētājs). Nav pareizs atbildētāja aizrādījums, ka priekš lik. par laul. 43. p. piemērošanas būtu nepieciešams, lai šai pantā paredzētā darbība (apdraudēšana, sišana un spīdzināšana) atkārtotos vairākas reizes periodiski, jo arī likumdevējs ir lietojis šai pantā darbības vārdus: „apdraudēt, sist un spīdzināt“ tagadnes formā, bet ne tos pašus vārdus pagātnes formā, tad tas vēl nepierāda, ka būtu domāta atkārtota darbība; pēdējā gadījumā nebūtu saprotama šī panta, (43.), pēdējā daļa, kuŗa aizrādīts, ka prasība noilgst gada laikā kopš attiecīga darba nodarījuma; šie pēdējie vārdi taisni norāda uz vienreizēju, bet ne atkārtotu darbību; nav arī pamatots atbildētāja aizrādījums, ka Tiesu Palāta 1927. g. 30. decembra notikumu būtu uzskatījusi par tādu, kas tikai nākotnē radītu laulības koptzivē nesaskaņas un izārdītu laulības dzīvi, jo pēc spriedumā izteiktām domām Tiesu Palāta šo incidentu tieši

ir uzskatījusi par iemeslu, kas pēc prāvnieku samierināšanās no jauna ir izsācis laulības kopdzīvē nesaskaņas un izārdījis prāvnieku laulības dzīvi.
(Sen. spr. 1932. g. 30. sept., Nr. 314.)

44. Ja viens laulātais ļaunprātīgi atstāj otru, pēdējam ir tiesība prasīt laulības šķiršanu, ja prombūtne ilgst ne mazāk par vienu gadu. Turp., 44. p.

45. Laulātam tiesība prasīt laulības šķiršanu, ja otrs laulātais slimo ar ilgstošu, grūti dziedināmu gara vājību vai tādu pašu lipīgu slimību. Turp., 45. p.

46. Laulātam tiesība prasīt laulības šķiršanu, ja otrs laulātais izdarījis cilvēku apkaunojošu noziedzīgu darbu, vai ved tik negodīgu vai netiklu dzīvi, ka nevar prasīt laulības kopdzīves turpināšanu ar viņu. Turp., 46. p.

47. Laulātam tiesība prasīt laulības šķiršanu, ja otrs laulātais:

- a) laulības kopdzīvē ir neaugsms vai pret prasītāja gribu izvairās no bērnu rašanās,
- b) fiziski pilnīgi nespējīgs piekopt laulības kopdzīvi, pie kam šī nespējība nav cēlusies no vecuma. 1921. g. 1. febr. (39) 47. p.

Piezīme. Vīram tiesība prasīt laulības šķiršanu, ja sieva nespēj bērnu dzemdēt. Turp., piez.

48. Tiesība prasīt laulības šķiršanu pieder tam laulātam, kurš sajūt riebumu pret laulības kopdzīvi ar otru laulāto. Turp., 48. p.

49. Laulātiem tiesība prasīt laulības šķiršanu, ja laulības dzīve ir tik izārdīta, ka nevar prasīt laulības kopdzīves turpināšanu.

Tādā gadījumā laulība šķirama arī neatkarīgi no laulāto vainas.

Ja laulības kopdzīves izārdīšanā vainīgs tikai viens no laulātiem, tad tiesība celt prasību pieder tikai otram laulātam. Ja vainojamas abas puses, vai neviena no tām, tad prasību var celt katrs no laulātiem. Turp., 49. p.

Laulība uz laul. lik. 49. p. pamata šķirama: a) ja vainojamas abas puses, b) ja vainojama nav neviena no viņām, c) ja vainojama tikai viena no viņām. Katrs no apzīmētiem gadījumiem izrāda savas atsevišķas sekas (sk. laul. lik. 60. p. 2. daļu, 61. p. 3. daļu, 49. p. 3. daļas 1. teikumu). Tādēļ tiesai pašā sprieduma rezolūcijā vai vismaz sprieduma motīvos skaidri jāapspriež vainas jautājums, lai prāvniekiem būtu noteikti zināmas laulības šķiršanas sekas katrā atsevišķā gadījumā.

(Sen. spr. 1922. g. 26. okt., Nr. 270.)

Kas attiecas uz kasācijas iesniedzējas domām, it kā Tiesu Palāta nepareizā kārtā neesot ievērojusi, ka prasītājam, kurš pats atzinies par vainīgu laulības izpostīšanā saskaņā ar lik. par laulību 49. p. 3. daļu, nemaz neesot tiesība lūgt laulības šķiršanu, tad šīs domas atzīstamas par maldīgām. Apgabaltiesa bija šķirusi partu laulību kā izārdītu abu prāvnieku vainas dēļ, kādu Apgabaltiesas spriedumu prasītājs nebija pārsūdzējis, kamdēļ šis spriedums attiecībā uz prasītāju gājis spēkā daļā par pēdējā vainu. Lūdzot Tiesu Palātas sēdē šķirt laulību viņa vainas dēļ, prasītājs tamdēļ nav ienesis lietā nekā jauna un apstiprinājis tikai attiecībā uz viņu, prasītāju, jau nodibināto no Apgabaltiesas stāvokli. Kasācijas iesniedzēja tamdēļ pilnīgi nepareizā kārtā ierauga šinī prasītāja lūgumā prasītāja atzīšanos civ. proc. lik. 480. panta nozīmē, jo prasītājs nekādus faktiskus apstākļus nav atzinis, no kuriem izrietētu viņa vaina pie laulības dzīves izpostīšanas. Šinī gadījumā Tiesu Palāta arī nemaz nav konstatējusi, ka prasītājs būtu vainīgs pie laulības izārdīšanas ar savu darbību, ko viņa arī nevarēja konstatēt, jo prasītājs, kā jau minēts, nemaz nav atzinis, ka viņš būtu izdarījis zināmus darbus, kurus varētu uzskatīt par laulības ārdīšanu, bet vienīgi tikai lūdzis šķirt laulību viņa vainas dēļ, kamdēļ lik. par laulību 49. p. 3. daļas 1. teikums nebija piemērojams, un Tiesu Palāta pilnīgi pareizi, atzīstot objektīvi partu laulību par izārdītu, neatkarīgi no jautājuma izšķiršanas par laulāto vainu, ir tomēr šķirusi laulību prasītāja vainas dēļ tikai tamdēļ, ka viņš to bija lūdzis, uz ko Tiesu Palātai bija tiesība un ar ko Tiesu Palāta nekādu „likuma par laulību” pārkāpumu nav pielaidusi. (Sen. spr. 1925. g. 28. okt., Nr. 244.)

Prasītājs savai pret atbildētāju, savu sievu, celtai prasībai par laulības šķiršanu par pamatu licis likuma par laulību 43. un 49. pantos paredzētos iemeslus, proti, ka atbildētāja apdraudējusi viņa dzīvību un ka laulības dzīve atbildētājas vainas dēļ ir tikusi galīgi izārdīta. Tiesu Palāta, neapstrīdot, resp. atzīstot Rīgas Apgabaltiesas konstatējumus, ka atbildētāja ir apdraudējusi prasītāju ar revolveri, ir draudējusi viņam sasist muti, lietodama pie tam lamas vārdu, un ka starp prāvniekiem ir bieži notikuši strīdi, ar savu... spriedumu atcēlusi Rīgas Apgabaltiesas prasību apmierinošu spriedumu aiz tā iemesla, ka atradusi, ka vīrs „paliekot savai sievai neuzticīgs, esot pēdējo ar to provocējis uz draudiem;” tamdēļ tādos apstākļos prasītājs esot uzskatāms par to vienīgi vainīgo, pateicoties kam prāvnieku laulība tikusi izpostīta, kamdēļ tiesība celt prasību par laulības šķiršanu piederot nevis prasītājam, bet tikai atbildētājai (lik. par laul. 49. p. in fine), kuŗa šķirties nevēloties.“ Šāds Tiesu Palātas slēdziens ir nepareizs: pie augšā pievestiem no tiesas konstatētiem apstākļiem, kuŗi paši par sevi dod tiesību uz laulības šķiršanu uz lik. par laulību 43. panta pamata, tas apstākļi vien, ka viņš ir bijis pirmcēlonis laulības kopsdzīves iziršanai, no vienas puses nemaz neapgāž prasību, dibinātu arī uz lik. par laulību 49. p. un no otras puses tāpat nemaz neizslēdz pēc lik. par laul. 49. panta tiešā satura un izpratnes atbildētājas vainu laulības kopsdzīves iziršanā, bet vienīgi varēja dot tiesai tiesību laulību šķirt abu laulātu vainas dēļ. (Sen. spr. 1927. g. 15. decembrī Nr. 414.)

Tiesu Palāta, konstatējot, ka prasītājs 1927. g. sācis uzturēt intīmus sakarus ar svešu sievieti, kuŗu prasītājs saviem kolēģiem pat stādījis priekšā par savu līgavu un kuŗa vēlāk pat pārgājusi dzīvot pie prasītāja, vadot arī prasītāja saimniecību, varēja nākt pie slēdziena, ka par vainīgu prāvnieku laulības izārdīšanā atzīstams pats prasītājs, kuŗam tādēļ neesot tiesības prasīt laulības šķiršanu; pie tam Tiesu Palāta varēja arī atzīt, ka pie aprādītiem lietās apstākļiem nav piedodama izšķiroša nozīme atbildētājas lietā konstatētā uzvešanās, jo paša prasītāja izturēšanās bija novedusi viņu līdz tādām stāvoklim, ka viņa sākusī celt strīdus un lamāt vīru,

acīmredzamā uzbudinājumā, pat runājot par vīra noģiftēšanu. Kasācijas sūdzības iesniedzējs nepamatoti atsaucies uz Sen. civ. kas. dep. spried. 1927. g. Nr. 414, Dobberta lietā, jo citētās un tagadējās lietas apstākļi nav pilnīgi analogi; konkrētā lietā prasītājs, pēc Tiesu Palātas atzīnuma nav vis uzskatāms tikai par laulības kopszīves iziršanas pirmcēloni (par ko iet runa citētā lietā), bet viņa dzīve pastāvīgi ir bijusi par iemeslu atbildētājas uzbudinājumiem ar tā sekām, ievērojot kādus lietas apstākļus, Tiesu Palāta varēja nākt pie augšā pievestā gala slēdziena par prasītāja vainīgumu laulības izārdīšanā, un arī par to, ka viņš tādēļ nevar prasīt laulības šķiršanu uz lik. par laulību 49. (vai arī 43.) p. p. pamata. (Sen. spr. 1931. g. 31. janv., Nr. 730.)

Tiesu Palāta, pārgrozot Apgabaltiesas spriedumu, šķirusi prāvnieku laulību abu laulāto vainas dēļ aiz tā iemesla, ka pēc tiesas konstatējuma partu laulības dzīve ir izārdīta un par to vainojami vienādā mērā abi laulātie. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas domām, tas vien, ka atbildētājs nebija cēlis pretprasību par prasītājas vainu laulības dzīves izārdīšanā neatņēma tiesai tiesību konstatēt lietā abu laulāto vainu laulības dzīves izārdīšanā; saskaņā ar lik. par laulību 49. p. tiešo saturu un izpratni, ja lietā vainas jautājums vispār ir pacelts, tiesa var apspriest arī jautājumu, kādā mērā abi laulātie piedalījušies laulības dzīves izārdīšanā un sakarā ar to var konstatēt arī abu laulāto vainu, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai prasība ir dibināta uz vienu vai abu laulāto vainas (sal. Sen. C. K. D. spried., Nr. 414—27. g.); prasītāja aizrādot uz pretprasības vajadzību, gan atsauca uz Senāta 1925. g. 26. marta spriedumu Ošu laulības šķiršanas lietā, bet prasītāja ir pārpratusi minētā spriedumā pievestā apcerējuma īsto nozīmi; tanī lietā Senāts iziet no tā, ka, ciktāl prasība dibinās uz lik. par laulību 50. pantu, Tiesu Palātai nav tiesības iekustināt jautājumu par prasītājas vainu partu atšķirtā dzīvē, bet vispār jautājumu par prasītājas vainu varētu iekustināt vienīgi tai gadījumā, ja atbildētājs pretprasības ceļā būtu lūdzis atzīt to par vainīgu kādā citā un nevis lik. par laulību 50. p. paredzētā laulības šķiršanas iemeslā; konkrētā lietā, turpretim, tiesai taisni bija jāapspriež vainas jautājums un, sakarā ar viņas pievestiem konstatējumiem, tiesa varēja nākt pie slēdziena, ka taisni abi laulātie vainojami laulības dzīves izārdīšanā; pretēji prasītājas domām, spriedums, kuŗā atzīts, ka laulība šķirama abu laulāto vainas dēļ, nav dalāms itkā 3 daļās, bet tas gan ir viens pats tiesas slēdziens par to, ka nevis atbildētāja vainas dēļ vien, bet abu laulāto vainas dēļ laulība šķirama tās izārdīšanas dēļ; šādā gadījumā laulība šķirama uz 49. p. pamata, kas paredz vienu pašu patstāvīgu sastāvu, kuŗš sastāda atsevišķu laulības šķiršanas iemeslu; ar to atkrīt visi apcerējumi kasācijas sūdzības 1. un 2. p.ktos, kuŗos prasītāja apstrīd tiesai tiesību laulību abu laulāto vainas dēļ. (Sen. spr. 1932. g. 23. novembris, Nr. 2538.)

Tiesu Palāta uz viņas spriedumā pievesto apsvērumu un aprādīto datu pamata konstatējusi: a) ka atbildētāja daudzos gadījumos rīkojusies saimnieciski pilnīgi nepielaidzami un b) ka atbildētāja arī ģimenes dzīvē radījusi nesaskaņas — izturoties necienīgi pret prasītāja māti un arī pret pašu prasītāju, nolamājot to nekrietniem vārdiem. Šādi Tiesu Palātas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi, un no šiem konstatējumiem Tiesu Palāta varēja nākt pie slēdziena, ka prāvnieku laulības dzīve ir izārdīta; ja arī iesūdzības rakstā par iemeslu laulības šķiršanai bija uzdoti tādi fakti, kas norādītu uz atbildētājas prāta nenormalību, tomēr šai prasībai par pamatu nebija likti lik. par laul. 45. p., bet gan 49. p. un Tiesu Palāta savā spriedumā arī konstatē, iekš kam īsti pastāvējusi atbildētājas aktīva rīcība, kas novedusi pie laulības dzīves izārdīšanas; atbildētāja pie tam otrā instancē pat nemaz nav aizrādījusi, ka 49. p. nav piemērojams, lai gan Apgabaltiesa laulību šķirusi taisni uz šī panta pamata. (Sen. spr. 1932. g. 27. janv., Nr. 1439.)

50. Trīs gadus nepārtraukti ilgstoša laulāto atšķirta dzīve ir laulības šķiršanas iemesls. Turp., 50. p.

Likums par laulību 50. p. kategoriski nosaka, ka trīs gadus nepārtraukti ilgstoša laulāto atšķirtā dzīve ir laulības šķiršanas iemesls, pie kam šis pants nesatur sevī tos noteikumus, kurus paredz likuma par laulību 49. p. 2. un 3. daļa. No tā redzams, ka likumdevējs trīs gadus nepārtraukti ilgstošai laulāto atšķirtai dzīvei piešķir pašai par sevi, neskatoties uz šīs atšķirtās dzīves cēloņiem un iemesliem, tāda fakta nozīmi, kurš rada katram no laulātiem tiesību prasīt laulības šķiršanu, pie kam tiesai, kuŗa izspriež tādu prasību, ir pilnīgi irrelevants un nemaz nav apspriežams jautājums, vai viens, vai otrs no laulātiem ir vainīgs pie laulāto atšķirtas dzīves ielgšanas līdz trim gadiem... 50. p. uzstāda praesumptio juris et de jure par to, ka nepārtraukti 3 gadus ilgstoša laulātu atšķirta dzīve ir uzskatāma ipso facto par pierādījumu tam, ka laulības dzīve ir izārdīta bez kādu laulātu vienpusīgas vainas, un tamdēļ laulība šķirama uz katra laulātā prasības pamata, pēc analogijas ar likuma par laulību 49. p. 2. un 3. daļas noteikumiem. (Sen. spr. 1924. g. 28. maijā, Nr. 122.)

Lik. par laulību 50. pantā paredzētā trīs gadus nepārtraukti ilgstoša laulāto atšķirtā dzīve ir laulības šķiršanas iemesls pats par sevi, neatkarīgi no viena vai otra laulātā vainas, un, ja Tiesu Palāta atrada, ka laulība šķirama nevis uz lik. par laulību 42. un 49. pantu, bet tikai uz minētā 50. panta pamata, tad Tiesu Palātai nebija tiesība iekustināt jautājumu par prasītāja vainu pie prāvnieku 3 gadus nepārtraukti ilgstošas atšķirtas dzīves; Tiesu Palāta tikai tad būtu varējusi iekustināt jautājumu par prasītāja vainu, ja atbildētāja pretpasības ceļā būtu lūgusi atzīt par vainīgu kādā citā un nevis likumā par laulību 50. paredzētā laulības šķiršanas iemeslā, kas šinī lietā nav noticis, kur atbildētāja pēc Tiesu Palātas konstatējuma prasību neatzīst, bet ir ar mieru šķirties, paskaidrojot, ka prasītājs viņu ir atstājis un nav apgādājis... Tiesu Palātas uzskats, ka lik. par laulību 76. pants sakarā ar minētā likuma 60. panta noteikumiem uzliekot Tiesu Palātai katrā gadījumā par pienākumu izšķirt jautājumu par vienu vai otru laulātā vainu, ir nepareizs, jo lik. par laulību 76. pants runā tikai par to, ka, ja laulība šķirta viena vai abu laulāto vainas dēļ, tad tās jāuzrāda spriedumā, bet šis pants nemaz nezīmējas uz tiem gadījumiem, kad laulība šķirama neatkarīgi no laulāto vainas, kā tam jānotiek 50. pantā paredzētā gadījumā; arī lik. par laulību 60. pants neattieksno Tiesu Palātas nepareizo uzskatu par vajadzību šinī gadījumā izšķirt jautājumu par prasītāja vainīgumu, jo pēc šī panta izpratnes, ja laulība šķirta uz lik. par laulību 50. panta pamata, t. i. neatkarīgi no laulāto vainas, tad katrs no laulātiem, kuŗš ir trūcīgs, var prasīt no otra šķirtā laulātā uzturu. (Sen. spr. 1925. g. 26. martā, Nr. 57.)

51. Laulība šķirama arī uz abu laulāto vēlēšanos. Turp., 51. p.

Sestā nodaļa.

Laulāto atšķiršana.

52. Laulātais, kuŗam tiesība pieprasīt laulības šķiršanu, var tās vietā pieprasīt laulāto atšķiršanu uz laiku, ne ilgāku par trim gadiem. Turp., 52. p.

53. Ja pēc tiesas noliktā termiņa notecējuma laulības kopdzīve nav atjaunota, tad katram laulātam tiesība prasīt laulības šķiršanu. Turp., 53. p.

Septītā nodaļa.

Laulības neesamības, šķiršanas un laulāto atšķiršanas sekas.

54. Laulības neesamības un šķiršanas, kā arī laulāto atšķiršanas sekas nosaka civillikumi, ciktāl tie nerunā pretim sekošiem noteikumiem. Turp., 54. p.

55. Ja laulība šķirta vai atzīta par neesošu, vai laulātie atšķirti, un bērnu vecāki nevar vienoties, pie kuŗa no viņiem paliek nepilngadīgie bērni, tad šo jautājumu izšķir tiesa, ņemot vērā bērnu intereses un, ja iespējams, izklausot bērnu vēlēšanos, ja tie sasnieguši 17 gadu vecumu. Turp., 55. p.

Tiesu Palāta ... izpildījusi likuma par laulību 55., 76. p. p. noteikumu, norādot, pie kuŗa no vecākiem paliek nepilngadīgais partu bērns; bet likums nekur nenosaka, ka tiesai jau pašā spriedumā par laulības šķiršanu katrā ziņā „visā visumā“ būtu jānoteic bērna liktenis līdz viņa pilngadībai; tāpat kā alimentu lietās spriedums ir grozāms atkarībā no partu vēlākiem katrreizējiem materiāliem apstākļiem (Sen. civ. kas. dep. spr. 1923. g. Nr. 57), arī spriedumiem par šķirto vecāku bērna likteni ir spēks tikai „rebus sic stantibus“ un tādēļ tiesai ir pilnīgs pamats, nepārkāpjot likumu par laulību, bērna likteni nosacīt pagaidām tikai līdz zināmam viņa vecumam, atstājot atklātu jautājumu par vēlāku laiku, ja vien tiesa pietiekoši motivē savu lēmumu... Tiesu Palāta... piešķirusi atbildētājai tiesību atstāt bērnu pie sevis ne tālāk kā līdz bērna 7. gada vecumam, pēc kāda termiņa prasītājam, kā bērna tēvam, paliktu tiesība, saskaņā ar... priv. lik. 228. p., atkarībā no lietas apstākļiem, prasīt lēmuma revidēšanu jautājumā par bērna tālāko likteni. (Sen. spr. 1925. g. 15. maijā, Nr. 282.)

Pretēji kasācijas iesniedzēja apgalvojumam, Tiesu Palāta nav pielaidusi civ. proc. lik. 706. un 773. pantu pārkāpumu, nolemjot savā spriedumā, ka prāvnieku bērns atstājams atbildētājas-mātes audzināšanā; tomēr Tiesu Palāta jautājumu par to, kuŗam no prāvniekiem atstājams viņu bērns, varēja izšķirt ex officio, jo Tiesu Palātas pienākums izšķirt šo jautājumu ex officio izriet no likuma par laulību 55. un 76. pantu tiesas izpratnes. (Sen. spr. 1927. g. 28. aprīlī, Nr. 126.)

Tiesu Palāta piešķirusi prāvnieku meitiņu prasītāja audzināšanā aiz tā iemesla, ka prasītāja māte varot bērnu uzraudzīt pa paša prasītāja prombūtnes laiku uz kugiem, un ka atbildētāja nemaz neesot lūgusi bērnu piešķirt viņai; bet Tiesu Palātai, izšķirot jautājumu, kam no prāvniekiem atstājams bērns, saskaņā ar lik. par laul. 55. p. bija jāvadās no bērna interesēm, kādēļ viņai savā spriedumā bija jākonstatē, ka bērna interesēs ir piešķirt to prasītāja-tēva audzināšanā, ko šai gadījumā Tiesu Palāta nav izpildījusi; ar to viņa savā spriedumā ir pielaidusi motīvu nepilnību, ar ko pārkāpusi civ. proc. lik. 816. (711.) p.; to vien, ka atbildētāja nebija lūgusi bērnu piešķirt viņai, vēl nevarēja uzskatīt kā atteikšanos vai nevēlēšanos paturēt savā audzināšanā; pēc lik. par laulību 55. p. jautājums, kam atstājams bērns, izšķirams no tiesas ex officio, ievērojot bērna intereses, un, ja nu Tiesu Palātai nebija zināms atbildētājas uzskats šai jautājumā, tad tas Tiesu Palātai bija jānoskaidro civ. pr. lik. 438. p. kārtībā, liekot priekšā atbildētājai attiecīgos jautājumus. (Sen. spr. 1932. g. 16. dec. Nr. 2381.)

Tiesu Palātas spriedumu pārsūdzējusi tikai prasītāja un pie tam vienīgi attiecībā uz prāvnieku dēla atstāšanu atbildētāja audzināšanā; Apgabaltiesa abus prāvnieku bērnus bija atstājusi prasītājas audzināšanā tāpēc, ka atbildētājs par bērniem neesot interesējies, bet Tiesu Palāta ar savu spriedumu dēlu piešķirusi atbildētāja, bet meitu prasītājas audzināšanā, pie kam, grozot spriedumu šai daļā, Tiesu Palāta atsaukusies vienīgi uz lik. par laulību 55. p. Saskaņā ar lik. par laulību 55. p. tiesa gan nosaka, pie kuŗa no laulātiem pēc laulības izšķiršanas atstājami bērni, un tiesai tas jādara, vērā ņemot bērnu intereses; šai gadījumā nākot pie citāda slēdziena kā Apgabaltiesa, Tiesu Palāta savā spriedumā nemaz nav aizrādījusi, uz ko viņa savu slēdzienu pamato un kāpēc īsti prāvnieku dēla intereses prasa, lai viņu atstātu tēva audzināšanā; ar to Tiesu Palāta savā spriedumā ir pielaidusi motīvu nepilnību un pārkāpusi civ. proc. lik. 816. (711.) p., kādēļ viņas spriedums pārsūdzētā daļā nav atstājams spēkā. (Sen. spr. 1932. g. 15. dec., Nr. 575.)

Tiesu Palāta atraidījusi atbildētājas lūgumu atļaut viņai paturēt vīra uzvārdu tāpēc, ka viņa atzīta par vainīgo pusi laulības dzīves izārdīšanā, un lūgumu par dēla piešķiršanu atbildētājas audzināšanā atstājusi bez ievēribas aiz tā iemesla, ka atbildētāja, kā vainīgā puse, nevarot prasīt abu bērnu atstāšanu viņas audzināšanā.

Pretēji atbildētājas kasācijas sūdzībā izteiktam aizrādījumam, Tiesu Palāta varēja nākt pie slēdziena, ka atbildētāja pārsūdzējusi Apgabaltiesas spriedumu tikai daļā par vīra uzvārda paturēšanu un par otra bērna piešķiršanu viņai, jo apellācijas sūdzības lūguma punktā tieši ir aizrādīts, ka atbildētāja lūdz pārgrozīt to Apgabaltiesas sprieduma daļu, kas runā par dēla atstāšanu prasītāja audzināšanā un par vīra uzvārda piešķiršanu; arī tālākā lietas gaitā II. instancē atbildētāja pat nav lūgusi pārgrozīt arī Apgabaltiesas spriedumu vainas jautājumā. Atzīstot, ka pie tādiem lietas apstākļiem, jautājums par atbildētājas vainu laulības dzīves izārdīšanā ir jau apstiprinoši izšķirts ar spēkā stājušos Apgabaltiesas spriedumu, Tiesu Palāta uz lik. par laul. 61. p. 3. d. varēja nākt pie slēdziena, ka atbildētājai nav piešķirams vīra uzvārds (sal. C. k. d. spr. 1929. g. Nr. 50); ar to atkrit kasācijas sūdzības 1. pkt. Turpretim, atstājot dēlu tēva-prasītāja audzināšanā tikai tāpēc, ka atbildētāja, kā vainīgā puse, nevarot pretendēt uz abu bērnu piešķiršanu viņas audzināšanā, Tiesu Palāta ir nākusi pie nepareiza slēdziena, jo lik. par laulību nemaz nenostāda bērnu piešķiršanu viena vai otra laulātā audzināšanā atkarībā no viena vai otra laulāto vainas laulības šķiršanā. Šai ziņā vienīgi lik. par laul. 55. p. nosaka, ka, piešķirot bērnu vienam vai otram no laulātiem, ir jāņem vērā bērnu intereses; tamdēļ arī šai gadījumā Tiesu Palātai vajadzēja apsvērt, vai tas ir

prāvnieku dēla interesēs, ka viņš paliek prasītāja-tēva audzināšanā; neapsverot šo jautājumu, Tiesu Palāta savā spriedumā ir pielaidusi motīvu nepilnību, ar ko pārkāpusi civ. proc. lik. 816. (711.) p. (Sen. spr. 1933. g. 23. martā, Nr. 1770.)

Tiesu Palātas apsvērumiem par to, kā viens no prāvniekiem izturējies pret otru laulības pastāvēšanas laikā, nav izšķirošas nozīmes tam, kuram no laulātiem būtu piešķirams prāvnieku bērns audzināšanā, jo pie bērna atstāšanas viena vai otra prāvnieka audzināšanā, nemamas vērā bērna intereses (lik. par laul. 55. p.), bet ne tie iemesli, kuŗu dēļ laulība šķirta un kuŗš no laulātiem no tiesas atzīts par vainīgo pusī. (Sen. spr. 1933. g. 19. maijā, Nr. 1095.)

56. Vecāku vara par bērniem pieder tam no vecākiem, pie kuŗa viņi atstāti. Katram no vecākiem, samērā ar viņa līdzekļiem, jāpiedalās arī to bērnu uzturēšanā, kuŗi atstāti pie otra vecāka.

Vecākam tiesība satikties ar bērniem, kuŗi atstāti pie otra vecāka.

Šās tiesības izlietošanas veidu un laiku, ja vecāki par to nevar vienoties, nosaka vietējais mirtiesnesis Civīlprocesa likumu 1345¹. un nākošo pantu kārtībā. 1921. g. 1. febr. (39) 56. p.

Civīlprocesa likumu (1914. g. izd.) 1345¹. pantam atbilst Civīlprocesa nolikuma (1932. g. izd.) 1455. pants.

Priv. lik. 200. pants nav vairs spēkā, jo ir atvietots ar attiecīgiem likuma par laulību noteikumiem. Tamdēļ jautājums, uz kuŗu no abiem vecākiem vispirms gulstās pienākums uzturēt bērnu s, jāizšķir pēc analogijas ar lik. par laulību 56. pantu, saskaņā ar kuŗu abiem laulātiem jā rūpējas par bērna uzturu, samērā ar viņu mantisko stāvokli. Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka atbildētājs jau uztur divus vecākos bērnus, kamdēļ prasītājam bija jāpierāda, ka atbildētājs pie sava mantiskā stāvokļa ir spējīgs viens pats uzturēt arī trešo bērnu, kas lietā nav no Apgabaltiesas konstatēts. Apgabaltiesa bez tam ir konstatējusi, ka prasītāja trešo bērnu, par kuŗu viņa tagad prasa uzturu, ir paņēmusi pie sevis patvaļīgi, pret atbildētāja gribu, kamdēļ Apgabaltiesa, izejot no šī konstatējuma vien, varēja nākt pie gala slēdziena, ka prasība par bērna uzturu nav apmierināma. (Sen. spr. 1926. g. 25. nov., Nr. 461.)

Tiesu Palāta, konstatējot, ka atbildētājs pie prāvnieku laulības šķiršanas ir iedevis prasītājam spriedumā aprādīto daļu no kopējās mantas un atrodot, ka aprādītā, prasītājam izdotā kopējā mantas daļa ir pilnīgi pietiekoša prāvnieku meitas uzturam, ir nākusi pie slēdziena, ka jau ar to atbildētājs būtu izpildījis savu pienākumu attiecībā uz meitas uzturu, un uz šī pamata prasītājas prasību attiecībā uz meitas uzturu atraidījusi visā visumā. Nākot pie tāda slēdziena, Tiesu Palāta ir izlaidusi no redzes aploka, ka pēc likuma par laulību 56. p. otrā teikuma, katram no vecākiem samērā ar viņa līdzekļiem jāpiedalās arī to bērnu audzināšanā, kuŗi atstāti pie otra vecāka; tā tad atbildētājam ir jāpiedalās atrodošās pie prasītājas meitas uzturā arī ar savu mantu, un tādēļ no tā apstākļa, ka prasītāja pie laulības šķiršanas ir saņēmusi no atbildētāja daļu no iegūtās pa laulības laiku kopējās mantas, Tiesu Palāta nevarēja taisīt slēdzienu, ka atbildētājs ar tādu mantas daļas izsniegšanu prasītājam būtu jau izpildījis savu pienākumu attiecībā uz meitas uzturu un nevarēja atraidīt prasību attiecībā uz meitas uzturu visā visumā. Tamdēļ, attiecībā

uz uzturas apmēra noteikšanu, kādā atbildētājam būtu jāpiedalās meitas uzturā, Tiesu Palātai nebija vis jākonstatē to mantu vērtība, kuŗu pēc pašas Palātas konstatējuma prasītāja bija saņēmusi no atbildētāja kā kopējās mantas daļu, bet bija jāievēro prasītājas lūgums novērtēt atbildētāja peļņu civ. proc. lik. 706⁴. panta kārtībā, ko Tiesu Palāta, pieturoties pie augšā pievestā nepareizā uzskata, nav izpildījusi, pie kam Tiesu Palāta nav arī ievērojusi, pat nav apspriedusi prasītājas... lūgumu noprašināt apellācijā uzdotos lieciniekus arī par atbildētāja mantas stāvokli, kā arī izdot apliecību ziņu saņemšanai par viņa mantas stāvokli. (Sen. spr. 1931. g. 31. janvārī, Nr. 35.)

Prasītāja gan iziet no tā viedokļa, ka mātei jānodod bērnam uzturs tikai tad, ja tēvam līdzekļu nav, un atsauca pie tam uz civ. lik. 200. p., bet šis pants vairs nav spēkā un ir atvietots ar lik. par laulību 56. p. (Sen. spr. 461. — 26. g.); tādēļ pēc atbildētāja pareiza aizrādījuma, tiesai bija jānodibina, kādā apmērā abiem vecākiem jā rūpējas par bērna uzturu, samērā ar saviem līdzekļiem; ja tiesa ir konstatējusi, ka bērna uzturam ir vajadzīgi Ls 40,— mēnesī, tad šī summa ir sadalāma starp vecākiem, pie kam viens no viņiem nevar atbrīvoties no uzturēšanas pienākuma ar to vien, ka nodod bērna uzturam ģimenes piemaksu, ko viņš saņem no valsts bērnam. Atbildētājs ir aizrādījis, ka partu algas ir apmēram līdzīgas, bet viņa stāvoklis ir grūtāks, tādēļ ka viņam ir jauna ģimene; ja nu pie tādiem apstākļiem tiesa, bez saņemamiem Ls 14,80 ģimenes piemaksas, prasītājai ir uzlikusi pienākumu piedalīties bērna uzturā tikai ar 20 sant. mēnesī no saviem līdzekļiem, tad tiesai vajadzēja tuvāk paskaidrot, kādēļ viņa atrod šādu samēru uzturēšanas pienākumā starp partiem par taisnīgu, pie kam nepietiek ar tiesas pārliecību, ka atbildētājs ir spējīgs savu daļu Ls 25,— mēnesī samaksāt, ja arī prasītāja pēc saņemamās algas ir līdzīgā stāvoklī; ar to tiesa ir pielaidusi motivēšanas nepilnību, pārkāpjot civ. proc. lik. 196. (142.) p. (Sen. spr. 1933. g. 27. janvārī, Nr. 875.)

57. Ja mirst tas no vecākiem, pie kuŗa bija atstāti bērni, kā arī ja viņam atņem vecāku varu, vai ja viņam nav iespējams to izlietot, pie viņa bijušie bērni pāriet otra vecāka varā, izņemot gadījumos, ja attiecīgā bāriņu tiesa, ar apgabaltiesas apstiprinājumu, bērnu labā atrod par vajadzīgu iecelt viņiem aizbildni. Turp., 57. p.

58. Ja sieva, laulībā iestājoties, nav zinājusi, ka laulība uzskatāma par neesošu, tad vīram, kuŗš to zinājis, samērā ar viņa līdzekļiem, jānodod sievai uzturs, cik daudz un cik ilgi tas viņai ir vajadzīgs.

Ja sieva iestājas jaunā laulībā, šis pienākums atkrīt. Turp., 58. p.

59. Sieva, kuŗas laulība atzīta par neesošu, dabū atpakaļ uzvārdu, kāds viņai bijis pirms laulības.

Ja viņa iestājoties laulībā nav zinājusi, ka laulība uzskatāma par neesošu, tad tiesa uz viņas lūgumu var atstāt viņai vīra uzvārdu. Turp., 59. p.

60. Pēc laulības šķiršanas sievai tiesība prasīt uzturu, ja viņa trūcīga. Tāda pati tiesība vīram, ja viņš trūcīgs un sievietai ir pietiekoši līdzekļi.

Tiesību prasīt uzturu zaudē vainīgā puse, ja laulība šķirta viena vai abu laulāto vainas dēļ.

Pienākums uzturēt šķirto laulāto atkrīt, ja pēdējais iestāties jaunā laulībā. Turp., 60. p.

Tas apstākļi, ka atbildētājs iestāties jaunā laulībā, neatsvabina viņu no pienākuma dot savai šķirtai sievai uzturu, jo saskaņā ar lik. par laul. 60. panta 3. daļu, tikai tas šķirtais laulātais, kurš pats iestājas jaunā laulībā, zaudē tiesību prasīt no otrā šķirtā laulātā uzturu. (Sen. spr. 1923. g. 28. sept. Nr. 210.)

Apgabaltiesai, konstatējot, ka tas apstākļi, ka prasītāja ir tiešām trūcīga, ir pietiekoši pierādīts ar to faktu, ka mīrtiesnesis atradis par nepieciešamu viņu atsvabināt no tiesāšanās nodokļiem, nebija vajadzīgs vēl pieprasīt no prasītājas papildu pierādījumus par viņas trūcību, pielietojot civ. proc. lik. 106. (82².) p. (Sen. spr. 1925. g. 26. februārī, Nr. 106.)

Saskaņā ar lik. par laulību 54. pantu laulības šķiršanas sekas nosaka civillikumi, ciktāl tie nerunā pretim likuma par laulību noteikumiem. Tiesu Palātas uzskats, ka starp priv. lik. 124. pantu un lik. par laulību 60. pantu pretrunas nav, ir pareizs, jo priv. lik. 124. pants papildina tikai 60. panta noteikumu, ka pēc laulības šķiršanas sievai ir tiesība prasīt uzturu, ja viņa ir trūcīga, ar nosacījumu, ka šim uzturam vajaga būt „pieklājīgām“, t. i. saskaņā ar vīra sabiedrisko un materiālo stāvokli. Tiesu Palātas uzskata pareizību pastiprina arī priv. lik. 9. panta noteikumi, pēc kuriem sievai, laulībai pastāvot, ir tiesība prasīt no vīra tādu uzturu, kurš atbilst viņa kārtai un materiāliem līdzekļiem. Uzskats, ka prasītājai, kurai ir atbildētāja bez vainas šķirtās sievas tiesības, nepieder vairs attiecībā uz uzturu samērā ar vīra kārtu un materiālo stāvokli tās tiesības, kuŗas priv. lik. 9. pants piešķir sievai, kuŗas laulība nav šķirta, neatrod sev pastiprinājumu likumā un tamdēļ ir maldīgs. (Sen. spr. 1925. g. 26. martā, Nr. 46.)

Privātlikums jautājumā par laulāto alimentācijas tiesībām un pienākumiem nosaka (124. p.), ka šķirtam vīram jāuztur šķirta sieva, ja viņš ar šķiršanas spriedumu atzīts par vainīgo pusi. Bet nedz pēc privātlikuma, nedz pēc ev.-lut. baznīcas nolik., šķirta sieva nevar prasīt uzturu, ja laulība tiktu šķirta abu laulāto vainas dēļ, vai arī, ja tiktu atzīts, ka neviens no laulātiem nebūtu vainīgs laulības šķiršanā (izņemot ev.-lut. bazn. nolik. 379. p. paredzēto gadījumu). Sakarā ar šādiem noteikumiem, un ņemot vērā priv.lik. 7., 9. p. p. attīstījusies prakse, ka gadījumā, kad laulātie dzīvo šķirti bez tā, ka viņu laulība tiktu šķirta, sievai tiesība prasīt uzturu tikai tad, ja viņas šķirtā dzīvē vainīgs vīrs, t. i. ja vīrs pie konkrētiem apstākļiem nevar prasīt, lai sieva atgrieztos pie viņa atpakaļ. (Sen. civ. kas. dep. spr. krāj. 1923. g., Nr. 20.)

Pēc 1921. g. 1. februāra likuma par laulību 49. p. laulība šķirama jau uz tā pamata vien, ka „laulības dzīve tiek izārdīta, ka nevar prasīt laulības kopdzīves turpināšanu“, pie kam nekrīt svarā, vai vainojamas abas puses, vai neviena no viņām. Jautājumā par uztura prasību, tā paša likuma 60. p. 2. daļa izteicas nevis pozitīvā formā, bet tikai negatīvā formā, noteicot nevis, ka d. šķirtam laulātam pieder uztura prasība pret otro, bet gan tikai, kad viņam uztura tiesības nav (60. p. 2. d.), noteicot, ka uztura prasību „zaudē vainīgā puse“, un proti, „ja laulība šķirta (saprota, laulības izārdīšanas gadījumā) viena vai abu laulāto vainas dēļ.“

Tomēr ar to, pēc būtības, nav vēl izšķirts jautājums par vīra alimentācijas pienākumu sakarā ar 1921. g. 1. februāra likuma noteikumiem, gadījumā, ja laulība nav formāli šķirta ar tiesas spriedumu.

Izšķirot, jaunam likumam par laulību pastāvēt, jautājumu par to, vai un cik tālu vīram jāuztur sieva, kad laulātie dzīvo šķirti, un iemesls tam atrodas abu laulāto nesaticībā, jānāk pie slēdziena, ka taisni tai gadījumā, kad laulība netiktu šķirta ar tiesas spriedumu, vīrs pie aprādītiem apstākļiem nevar būt brīvs no uzturas pienākuma. Jo, kaut gan viņš no šī pienākuma brīvs, kad laulība tika šķirta aiz laulības izārdīšanas un tika atzīts, kā arī sieva bijusi vainīga laulības izārdīšanā, tad tomēr, kad laulība vēl nav šķirta ar tiesas spriedumu (neatkarīgi no tā, vai šķiršanas prasība jau celta vai nē) saskaņā ar priv. lik. 7., 9. p. p. noteikumiem un pēc priv. lik. 128. p. un lik. par laulību §§ 52. un 53. analogijas, vīrs būtu brīvs no uzturas pienākumiem tikai tad, kad sieva būtu vienīgā vainīgā atšķirtā dzīvē. Jo līdz kamēr laulība nav šķirta, katrā ziņā jārikojas vienīgi pēc priv. lik. 7., 9. p. p. un priv. lik. 128. p. un lik. par laulību 52. un 53. p. p. analogijas, bet ne pēc 124. p. (Sen. spr. 1928. g. 28. sept., Nr. 214.)

Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, nav tāda likuma, kas sievietai aizliegtu celt uztura prasību uz priv. lik. 9. p. pamata, pēc laulības šķiršanas par laiku pirms laulības šķiršanas; šāda prasība noilguma laikā ir pielaižama arī pēc laulības šķiršanas, kādam slēdzienam nerunā pretim nedz priv. lik. 9. p., nedz laul. lik. 60. p. (Sen. spr. 1929. g. 22. novembrī, Nr. 490.)

Prasītājs savā iesūdzības rakstā paskaidro, ka Rīgas Apgabaltiesa ar 1924. g. 13. novembra spriedumu uzlikusi viņam par pienākumu maksāt savai sievietai, atbildētājai, alimentus 30 ls. mēnesī; šo pienākumu prasītājs uzskata par atkritušu tādēļ, ka ar Tiesu Palātas 1926. g. 15. nov. spr. prāvnieku laulība šķirta abu prāvnieku vainas dēļ (lik. par laul. 60. p. 2. d.). Tādēļ prasītājs lūdz atzīt, ka atbildētājai nav tiesības prasīt no viņa, prasītāja, uzturu, skaitot no 30. janvāra 1927. g., ievērojot to ka prāvnieku laulība šķirta abu laulāto vainas dēļ.

Šī prasība nav uzskatāma nedz par *actio cum condemnatione*, nedz par *prejudiciālu*, bet gan par prasību, kuŗa vērstā uz tādu attiecību grozīšanu vai izbeigšanu, kuŗas nodibinātas ar agrāk taisīto tiesas spriedumu; šādas prasības nolūks nav zināma priekšmeta vai naudas summas piespriešana prasītājam (*actio cum condemnatione*), nedz tā apstākļa konstatēšana, vai pastāv jeb nepastāv zināmas jūridiskas attiecības (*prejudiciāla prasība*), bet gan šo attiecību grozīšana vai izbeigšana, pateicoties tam, ka iestājušies jauni apstākļi.

Šāda tipa prasības atsevišķos gadījumos likumos paredzētas (sk. piem. civ. proc. lik. 239., 1420. p. p., kr. civ. lik. 683. p. 5. pkt., 1332. p.). Likumā par laulību šādas prasības iespējamība tieši gan nav noteikta, bet viņa izriet no šī likuma 60. p. 2. daļas, kuŗa nosaka vispārīgi, ka tiesību prasīt uzturu zaudē vainīgā pusē, ja laulība šķirta viena vai abu prāvnieku vainas dēļ; šāds pants dod laulātam, kuŗam ar tiesas spriedumu uzlikts par pienākumu uzturēt otru, tiesību pēc laulības šķiršanas otrā laulātā vai abu laulāto vainas dēļ, celt aprādīta rakstura prasību, kuŗas mērķis ir konstatēt, ka pretējā pusē savu ar agrāko tiesas spried. atzīto tiesību uz uzturu zaudējusi laulības šķiršanas dēļ uz pievestā pamata. Kasācijas sūdzības iesniedzējas aizrādījums, ka ar negatīvas prasības piespriešanu (ar kuŗu atzīts, ka prasītājam vairs nav pienākums uzturēt atbildētāju) tiesa varētu iznīcināt atbildētājas visus citus pieprasījuma tiesiskos pamatus, nav dibināts, jo, kā pareizi aizrāda Apgabaltiesa — ar pavisam skaidrs, ka šī prasība attiecas tikai uz uztura naudu, kuŗa piespriešana no prasītāja atbildētājai par labu ar Rīgas Apgabaltiesas 1924. g. 13. novembra spriedumu,

kādēļ, ja atbildētājam būtu tiesība saņemt uztura naudu no prasītāja uz cita (līguma, testamenta u. t. t.) pamata, tiesas spriedums šinī lietā nevarētu būt tam par šķērslī. (Sen. spr. 1929. g. 22. nov., Nr. 869.)

Tiesu Palāta apmierinājusi prasību daļā par Ls 20,— mēnesī uztura naudas prasītājam, starp citu aiz tā iemesla: a) ka pēc tiesas konstatējuma, prasītājas veselības un materiālais stāvoklis ir tādi, ka viņa var prasīt no bijušā vīra uzturu uz lik. par laulību 60. p. pamata, b) ka ar 1925. g. darījumu prasītāja gan nolikvidējusi īpašumu par Ls 500,—, bet ieņemtā nauda gājusi uzturam par 1925. un 1926. g. g., kādēļ, sākot ar 1927. g. 1. janvāri, palicis atklāts jautājums par uztura līdzekļiem, c) ka atbildētājs gan ir slimīgs un daudz nepelna, bet tomēr pēc sava mantas stāvokļa ir spējīgs dot bijušās sievas uzturam daļu no eksistences minimuma. Pretēji atbildētāja domām, Tiesu Palāta taisni ir salīdzinājusi kā partu slimīgumu, tā arī viņu iespēju nopelnīt sev uzturu un nākusi pie slēdziena, ka ņemot vērā atbildētāja materiālā stāvokļa pārākumu, viņam ir jāpalīdz prasītājam ar daļu no eksistences minimuma, kādu daļu Tiesu Palāta noteikusi uz Ls 20,— mēnesī; tādā kārtā prasītājas uzturu Tiesu Palāta nebūt nav uzlikusi pilnā apmērā atbildētājam, bet to sadalījusi starp partiem, nebūt neatbrīvojot prasītāju no pienākuma nopelnīt sev pārējo daļu līdz eksistences minimumam; tiesas konstatējumi un slēdzieni šai ziņā attiecas uz lietas faktisko pusi, kurā kasācijas kārtībā nav pārbaudāma; ar to atkrīt kasācijas sūdzības 1. pkt., kurā atbildētājs aizrāda, ka prasītājam ir iespējams sev kaut ko nopelnīt. (Sen. spr. 1933. g. 24. febr., Nr. 13.)

Apgabaltiesa apmierinājusi prasību par uzturu aiz tā iemesla: 1) ka prasītāja esot trūcīga un 2) ka prāvnieku laulība šķirta neatkarīgi no viņu vainas; Apgabaltiesas konstatējums par to, ka prasītāja ir trūcīga, attiecas uz lietas faktisko pusi un nav pārbaudāms kasācijas kārtībā, ar ko atkrīt visi atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, ar kuriem tas apstrīd šāda konstatējuma pareizību pēc būtības; tas vien, ka prasītāja ir darba spējīga, neatsvabina atbildētāju no pienākuma dot uzturu šķirtai sievai, jo pēc lik. par laul. 60. p. noteikumiem uztura došanas pienākums nav nostādīts atkarībā no viena vai otra laulātā darba spējām, bet gan no viņa trūcīguma; nepareizs ir atbildētāja uzskats, it kā alimentu lietās pēc laulības šķiršanas vēl būtu pārbaudāms jautājums par prāvnieku vainu, jo pēc lik. par laul. 60. p. 2. d. izpratnes tiesas spriedumā laulības šķiršanas lietā vainas jautājumam ir prejudiciāla nozīme, un tas vairs nav pārbaudāms alimentu lietās tāpēc, ka vispāri, tiesību prasīt uzturu zaudē vainīgā puse; tā kā šai gadījumā ar Apgabaltiesas sprieduma rezolūtivo daļu prāvnieku laulība ir šķirta neatkarīgi no laulāto vainas, tad arī prasītājam, kurā nav atzīta par vainīgu, ir tiesība prasīt uzturu no atbildētāja. (Sen. spr. 1933. g. 27. aprīlī, Nr. 1340.)

Nepareizs ir Apgabaltiesas uzskats, ka šķirtai sievai būtu tiesības uz uzturu tikai tādā apmērā, kas novērstu viņas trūcīgumu, jo Senāts savā 1925. g. spriedumā (civ. kas. dep. spr. Nr. 46) ir jau paskaidrojis, ka šķirtai sievai ir tiesība prasīt uzturu, atbilstošu vīra kārtai un materiālam stāvoklim; ... nepareizs ir prasītājas uzskats, it kā šķirto laulāto uztura prasībām trūcīgam laulātam būtu katrā ziņā jāpiespriež uzturs eksistences minimuma apmērā, jo, kā jau augstāk aprādīts, tad uztura apmērs ir nosakāms, saskaņā ar atbildētāja sabiedrisko un materiālo stāvokli. (Sen. spr. 1933. g. 27. aprīlī, Nr. 914.)

61. Šķirta sieva patur vīra uzvārdu.

Uz sievas lūgumu tiesa piešķir viņai atpakaļ uzvārdu, kurā tā saukusies pirms laulības.

Ja laulība šķirta sievas vainas dēļ, tad tiesa uz vīra lūgumu var sievai aizliegt saukties vīra uzvārdā. Turp., 61. p.

Tiesa nav spiesta katrā ziņā izpildīt vīra lūgumu aizliegt vainīgai sievai saukties vīra uzvārdā un vīra lūguma izpildīšana atkarīgas no tiesas brīva ieskata. (Sen. spr. 1925. g. 26. februāri, Nr. 42.)

Pretēji atbildētājas domām, ne vienmēr un ne visur viena šķirtā laulātā prasījumi un tiesības pret otro ir izslēgtas ar to vien, ka arī pats prasītājs bijis vainīgs pie laulības šķiršanas; tā, piem., laulātais var vainīgā laulātā pret viņu celto uzturas prasību atraidīt arī tad, ja viņš, atbildētājs, pats būtu vainīgs (lik. par laul. 60. p. 3. pkt.); šķirtai sievai ir tiesība saukties savā meitas uzvārdā arī tad, ja viņa būtu vainīgā vainīgā (61. p. 2. pkt.); prasīt laulības šķiršanu aiz tās izārdīšanas var prasīt arī vainīgais laulātais, ja vien būtu vainīga arī pretējā puse (49. p. 3. pkt. 2. teik.); tāpēc arī uz tiem pašiem pamatiem no likuma par laulību (61. p. 3. pkt.) viedokļa nav izslēgts, ka laulības šķiršanas gadījumā aiz laulības kopdzīves izārdīšanas, vīrs, pat ja tas būtu ticis atzīts par vainīgu laulības kopdzīves izārdīšanā, varētu prasīt, lai viņa šķirtai sievai aizliegtu saukties viņa uzvārdā, ja vien arī sieva tikusi atzīta par vainīgu, jo ... aizliegums šķirtai sievai saukties viņa uzvārdā nemaz nav kvalificējams kā sods, bet gan kā restitūcija iepriekšējā (pirms laulības) stāvoklī; šādu restitūciju vienpusīgi var prasīt vīrs; par aizliegumu šķirtai sievai saukties viņa uzvārdā tiesa var lemt pat ex officio gadījumā, ja laulība tika atzīta par spēkā neesošu (59. p. 1. pkt.) (Sen. spr. 1929. g. 25. aprīli, Nr. 670.)

(Sk. tēzi pie 55. p.)

62. Laulāto atšķiršana (52. p.) negroza laulāto pienākumus uztura ziņā. Turp., 62. p.

Astotā nodaļa.

Tiesāšanas kārtība laulības lietās.

63. Lietas par laulības neesamību vai šķiršanu (izņemot 80. pantā minētās) un par laulāto atšķiršanu iztiesā apgabaltiesa prasību kārtībā pēc vispārējiem Civiltiesas likumu noteikumiem, ar sekošiem, izņēmumiem. 1921. g. 1. febr. (39) 63. p.

63.—81. p. ievestī Civiltiesas nolikuma 1932. g. izdevumā kā 1438.—1454. p.

Atbildētājs savas ierunas pret tagadējo alimentācijas prasību pamato uz viņa iesniegto Smoļenskas apriņķa 4. iec. tautas tiesneša apliecinību, no kuras esot redzams, ka partu laulība esot tikusi šķirta. Pretēji atbildētāja paskaidrojumiem, minētai apliecināšanai nav izšķirošas nozīmes šai lietā; atbildētāja pievestie lik. par laulību 24. p. piez. un 41. p. runā par Latvijā izdarītu laulības šķiršanu (kaut arī lielnieku laikā), tā tad nemaz neparedz un neizšķir jautājumu par to, cik tālu būtu atzīstami par spēkā esošiem Latvijā — Padomju Krievijā, pēc tur spēkā esošiem laulības likumiem taisītie spriedumi laulības šķiršanas lietās; šai ziņā Latvijas likums par laulību 63. p. nosaka, ka lietas par laulības šķiršanu iztiesā Apgabaltiesa prasības kārtībā pēc vispārējiem civiltiesas likumu notei-

kumiem, ar likumā par laulību sevišķi aprādītiem izņēmumiem; jautājumā par ārvalstu tiesas spriedumu atzīšanu vai izpildīšanu likums par laulību nekādus sevišķus noteikumus neparedz; tā tad jāpiemēro šai jautājumā civ. proc. lik. 1273. sek. p. p. noteikumi par ārvalstu tiesas spriedumu izpildīšanu; starp Latviju un Padomju Krieviju nav konvencijas par spriedumu savstarpēju atzīšanu, resp. izpildīšanu, kādēļ jautājums par laulības likumīgu pastāvēšanu Latvijā ir Latvijas tiesām jāizšķir patstāvīgi pēc būtības, ievērojot pie tam vēl to, vai un cik tālu ārvalstu tiesas spriedums saskan ar Latvijas sabiedrisko iekārtu un Latvijas likumiem (civ. proc. lik. 1279. p.); šai ziņā Tiesu Palāta pareizi uzsvērusi, ka spriedums laulības šķiršanas lietā, kurā pretējā puse netika izaicināta un kurā nav izšķirts jautājums par viena vai otra parda vainu, nesaskan ar Latvijā pieņemto „ordre public“ un ar Latvijas likumiem vispār. Tāpēc atkrīt visas, atbildētāja uz minēto apliecināšanas ierunas pret tagadējo alimentācijas prasību un visa, šo ierunu apstiprināšanai pievestā argumentācija, ar kuru izsmelas visa pārējā kasācijas sūdzības daļa. Tā tad Tiesu Palāta, atraidot atbildētāja pret tagadējo prasību celtās ierunas, nav atbildētāja pievestos likumus pārkāpusi. (Sen. spr. 1930. g. 29. okt., Nr. 151.)

63¹. Tanīs gadījumos, kad atbildētāja dzīves vieta nezināma vai atrodas ārzemēs, no noteikuma par civillietu piekrišanu pēc prasītājam zināmās pēdējās atbildētāja dzīves vietas, vai pēc līguma noslēgšanas vietas (Civīlprocesa likumu, 1914. g. izd., 210. p.) attiecībā uz lietu piekrišanu par ārzemēs noslēgtu laulību šķiršanu un tādu laulību atzīšanu par neesošām, pieļaujams izņēmums, saskaņā ar kuru prasītājs var prasību celt pēc savas, prasītāja, dzīves vietas. 1921. g. 27. apr. (88).

Civīlprocesa likumu (1914. g. izd.) 210. pantam atbilst Civīlprocesa nolikuma (1932. g. izd.) 316. pants.

64. Atcelts. 1922. g. 12. okt. (211) I.

65. Nepilngadīgie laulātie, savās laulību lietās, var patstāvīgi prasīt un atbildēt tiesā, kā arī uzdot savas lietas vešanu pilnvarniekam.

Precētām sievietēm asistentu pieaicināšana nav obligātoriska. 1921. g. 1. febr. (39) 65. p.

66. Laulību lietās pilnvarniekam vajadzīga sevišķa pilnvara attiecīgas lietas vešanai. Turp., 66. p.

67. Ar prasību atzīt laulību par neesošu, šķirt viņu vai atšķirt laulātos, var savienot tikai prasījumus piešķirt prasītājam bērņus vai tiesību uz uzvārdu.

Uzstādīt dažādas citas prasības, sevišķi par uzturu (alimentiem) ne pamatprasībā, ne pretprasībā nav atļauts. Turp., 67. p.

68. Līdz sprieduma taisīšanai pirmā instancē prasītājam tiesība pārgrozīt savas prasības pamatu, atsaucoties uz citiem iemesliem laulības atzīšanai par neesošu, šķiršanai vai laulāto atšķiršanai. Turp., 68. p.

69. Ja laulātie tiesas sēdē personīgi izteic vēlēšanos laulību šķirt uz šā likuma 51. p. pamata, tiesa lietu izšķir tanī pašā sēdē, pie kam pirms sprieduma taisīšanas laulātie uzaicināmi samierināties. Turp., 69. p.

70. Uz viena laulātā lūgumu, tiesa ar blakus lēmumu var atļaut laulātiem atšķirtu dzīvi pa prāvas laiku un nosacīt, pie kuŗa laulātā pa šo laiku jāpaliek bērniem. Turp., 70. p.

71. Lietās par laulības neesamību tiesa var prasīt no prāvniekiem pierādījumus par apstākļiem, kuŗus prāvnieki neapstrīd, kā arī pati no sevis iekustināt jautājumu par noilgumu.

Šinīs lietās prāvnieka atzīšanos atstāj brīvai tiesas novērtēšanai. Turp., 71. p.

72. Atcelts. 1930. g. 18. jūn. (100) IV.

73. Laulību strīdu lietās, laulības šķiršana izlīguma veidā nav pielaižama. 1921. g. 1. febr. (39) 73. p.

74. Prasību par laulības neesamības atzīšanu uz šā likuma 32.—36. panta pamata ceļ prokurors vai trešās personas pret abiem laulātiem kopā. Turp., 74. p.

75. Ja prokurors patstāvīgi ved prāvu un viņu pazaudē, tiesas un prāvas vešanas izdevumi uzliekami valstij, pretējā gadījumā šie izdevumi uzliekami prāvu zaudējušai pusei valstij par labu. Turp., 75. p.

76. Ja laulība atzīta par neesošu, šķirta vai laulātie atšķirti, tad tiesas spriedumā jānorāda, pie kuŗa no vecākiem paliek nepilngadīgie bērni.

Šis noteikums attiecas arī uz 80. pantā paredzētām lietām.

Ja laulība šķirta viena vai abu laulāto vainas dēļ, tad tas jāuzrāda spriedumā. Turp., 76. p.

Pretēji atbildētāja domām, lūgums par laulības šķiršanu viena vai abu partu vainas dēļ nemaz nav jūrīdiski un procesuāli patstāvīga prasība, kuŗai būtu cita daba, itkā tai nozīmē, ka prasība par laulības šķiršanu esot *actio sine condemnatione*; īstenībā lūgums dēļ vainas atzīšanas ir tikai pamtaprasības daļa, kuŗa tieši izriet no pamatprasības kā slēdziens no laulības šķiršanai pievestiem datiem; tāpat arī norādījums tiesas spriedumā uz parta vai abu partu vainu ir tiesas slēdziens, bet nemaz nav patstāvīgs spriedums; šai ziņā lik. par laulību 76. p. 3. d. paredz tikai, ka „Ja laulība šķirta viena vai abu vainas dēļ, tad tas jāuzrāda spriedumā“; tāpēc prasītājam, kas papildu pa lietas gaitu savam pamatpetitūmam pievieno vēl lūgumu, spriedumā vēl sevišķi uzrādīt, kāda parta vainas dēļ laulība tikusi šķirta, nemaz nepalielina prasību. Neatkarīgi no tā, civ. proc. lik. 332. p. nav laulības šķiršanas prasībām piemērojams; ja lik. par laulību 68. p. pielaiž prasības pamata grozīšanu, tad tāpat

ir pieļaujams prasības izteiktiem petitumiem pievienot vēl citus petitumus un sevišķi tādus, kuri izriet no jau pieteiktiem petitumiem, nerunājot par to, ka arī civ. proc. lik. 332. p. neaizliedz pieteikt pat jaunus prasījumus, ja vien tie izriet no prasības rakstā izteiktiem petitumiem. (Sen. spr. 1928. g. 22. novembrī, Nr. 351.)

77. Lietās, kurās atbildētāja dzīves vieta nav zināma, spriedumi izsludināmi „Valdības Vēstnesī“.

Termini, atsauksmes, apellācijas un kasācijas sūdzības iesniegšanai skaitās no izsludināšanas dienas. Turp., 77. p.

78. Likumīgā spēkā stājies spriedums, ar kuru laulība atzīta par neesošu vai šķirtu, ir spēkā arī attiecībā uz trešām personām, kuŗas prāvā nav piedalījušās. Turp., 78. p.

79. Tiesu palātas spriedumi nav izpildāmi līdz kasācijas sūdzības termiņa notecējumam, bet ja tā iesniegta, līdz tās izšķiršanai. Turp., 79. p.

80. Lietas, kurās laulības šķiršana pamatojas uz laulāto savstarpējo vienošanos, skatā cauri apgabaltiesa uz abu laulāto lūgumu pēc viena vai otra dzīves vietas. Pēc diviem mēnešiem, skaitot no lūguma saņemšanas dienas, tiesa izsauc dalībniekus uz sēdi, uzliekot viņiem par pienākumu ierasties personīgi.

Pirms tiesa taisa lēmumu par laulības šķiršanu, viņa uzaicina laulātos samierināties. Ja kāda no pusēm neierodas tiesas sēdē aiz dibinātiem iemesliem, lietas caurlūkošana atliekama; ja neierašanās iemesli nav dibināti, lieta izbeidzama. Turp., 80. p.

81. Prasības vērtība laulības lietās, neizņemot šā likuma 80. pantā paredzētos gadījumos, noteikta uz 200 latiem. Turp., 81. p.; 1924. g. 22. mart. (52) I.

Devītā nodaļa.

Pārejas laikmeta noteikumi.

82. Ja līgavaiņa pastāvīgā dzīves vietā (pagastā, pilsētā, miestā) vēl nav atklāta dzimtsarakstu nodaļa un laulību izdara garīdznieks, tad izsludināšana baznīcā uzskatāma par pietiekošu. 1921. g. 1. febr. (39) 82. p.

83. Ja līgavaiņa pastāvīgā dzīves vietā nodaļa vēl nav atklāta, tad personas, kuŗas vēlas noslēgt laulību vienā no Latvijas nodaļām, iesniedz paziņojumu par vēlēšanos iestāties lau-

libā ligavas pastāvīgā dzīves vietā, bet ja arī tur nodaļa vēl nav atvērta, tad tai nodaļai, kurā viņi vēlas noslēgt laulību. Šinī gadījumā izsludināšana izdarāma tikai vienā no minētām nodaļām. Turp., 83. p.

84. Šā likuma 30. pantā paredzētais garīdznieku pienākums izpildāms tikai pēc vietējās nodaļas atklāšanas. Turp., 84. p.

85. Ar šā likuma spēkā nākšanu laulības lietu tālāka caurlūkošana garīgās tiesās izbeidzama.

Neizspriestās lietas nododamas turpināšanai: pirmās instances lietas apgabaltiesai pēc garīgās tiesas atrašanās vietas un otrās instances lietas Tiesu palātai. Turp., 85. p.

86. Pārsūdzības par garīgās tiesas pirmās instances spriedumiem, kuŗi nav nākuši spēkā, iesniedzamas Tiesu palātai caur apgabaltiesu. Pārsūdzības laiks paliek agrākais. Terminus atjaunot var apgabaltiesa. Turp., 86. p.

87. Garīgās tiesās iesāktās lietas, kuŗās nav taisīti spriedumi, vai pēdējie nav nākuši likumīgā spēkā, uzskatāmas par izbeigtām, ja civiltiesā starp tām pašām personām un par to pašu priekšmetu iesākta jauna lieta. Turp., 87. p.

88. Garīgās tiesās iesākto lietu turpmākā tiesāšana civiltiesās izdarāma pēc šā likuma nosacījumiem, pie kam lietā taisītie garīgo tiesu blakus lēmumi priekš tiesas un prāvniekiem nav saistoši. Turp., 88. p.

89. Laulības lietas, kuŗas iesāktas apgabaltiesās un nav vēl pirmā tiesu instancē izspriestas līdz šā likuma spēkā nākšanai, iztiesājamas, piemērojot šo likumu. Turp., 89. p.

Priekšmetu rādītājs.

A.

Abpusēja vēlēšanās

par vēlēšanos iestāties laulībā, jāizsaka dzimtsarakstu nodaļas pārzinim 29. p.

Adopcija

nevar būt par šķērslī laulībai starp adoptētāju un adoptēto 9. p.

Aizbildņa iecelšana

bāriņu tiesa var bērnu interesēs ar Apgabaltiesas apstiprinājumu nenodot tos otram vecākam, bet iecelt viņiem aizbildni 57. p.

Aizliegtas laulības

personām, kuŗas nav sasnieguŗas lik. par laul. 2. p. minēto vecumu, 2. p.

nepilngadīgiem, bez vecāku vai aizbildņu atļauŗas 3. p.

garā vājiem un slimiem ar venēriskām slimībām lipīgā stādijā 4. p.

asinsradiem taisnā līnijā 5. p.

patēvam ar pameitu u. t. t. 6. p.

personām, kuŗas atrodas laulībā un vēlās iestāties jaunā laulībā 7. p.

sievietei, kuŗa bijusi laulībā, pirms nav pagājuŗas 300 dienas no iepriekŗējās laulības izbeigŗšanās. 8. p.

Alimenti

prasības par alimentiem var tikt celtas kā patstāvīgas prasības 67. p.

Asistents

precētām sievietēm asistenta pieaicināŗšana nav obligātoriska 65. p.

Atšķirta dzīve

laulātie var laulības šķirŗšanas vietā pieprasīt laulāto atšķirŗšanu uz laiku ne ilgāku par trim gadiem 52. p.

negroza laulāto pienākumus uztura ziņā 62. p.

Atšķirta dzīve pa prāvas laiku

uz viena laulātā lūgumu tiesa ar blakus lēmumu var atļaut laulātiem atšķirtu dzīvi un nosacīt, pie kuŗa laulātā pa ŗo laiku paliek bērni 70. p.

Atzīšanās

lietās par laulības neesamību prāvnieku atzīšanās tiek atstāta brīvai tiesas novērtēšanai 71. p.

B.**Bērnu pāriešana**

nāves gadījumā, ja atņem vecāku varu, vai, ja nav iespējams to izlietot, pie viena no vecākiem atrodošies bērni pāriet otra vecākā varā 57. p.

Bērnu uzturēšana

tiek uzlikta abiem vecākiem samērā ar viņu līdzekļiem 56. p.

D.**Dokumenti**

pie paziņojuma par vēlēšanos iestāties laulībā jāiesniedz sekoši dokumenti:

izsludināmo dzimšanas apliecības

attiecīgos gadījumos vecāku vai aizbildņu rakstiska atļauja

miršanas apliecība, jeb arī noraksts no likumīgā spēkā nākuša tiesas sprieduma par laulības atzīšanu par neesošu vai šķirtu, personām, kuŗas agrāk bijušas citā laulībā 13. p.

Dokumentu atvietošana

ja nav iespējams dabūt dokumentus, vai kuŗu dabūšana savienota ar lielām grūtībām, miertiesnesis, atrodot lūdzēju lūgumu par dibinātu, izsniedz apliecību iztrūkstošā dokumenta vietā, ņemot no iesniedzējiem parakstu par uzdoto ziņu patiesību 13. p.

Dzimšanas apliecība

dzimtsarakstu nodaļas vadītājs var atsvabināt personas no dzimšanas apliecības iesniegšanas, ja metriskās grāmatas iznīcinātas, vai atrodas ārzemēs 13. p. piez.

G.**Garīdznieks**

izdara laulāšanu pēc savas ticības noteikumiem 29. p. paziņo par katru noslēgto laulību 14 dienu laikā taj dzimtsarakstu nodaļai, kuŗas iecirknī laulība izdarīta 30. p.

Garīgā tiesa

garīgo tiesu spriedumi par aizliegumu iestāties laulībā zaudē savu spēku 10. p.

I.

Iemesli laulības šķiršanai

ja laulātie pārkāpuši laulību 42. p.

ja tiek apdraudēta dzīvība vai veselība; sišana un spīdzināšana 43. p.

ļauņprātīga laulātā drauga atstāšana, ja prombūtne ilgst ne mazāk kā vienu gadu 44. p.

ilgstoša, grūti dziedināma gara vājība jeb lipīga slimība 45. p.

ja izdarīts cilvēku apkaunojošs noziedzīgs darbs, jeb negodīgas un netiklas dzīves vešana 46. p.

neauglība, izvairīšanās no bērna rašanās, nespēja piekopt laulības dzīvi neatkarīgi no vecuma 47. p.

riebuma sajušana pret laulības kopdzīvi 48. p.

ja laulība tik izārdīta, ka nevar prasīt laulības kopdzīves turpināšanu 49. p.

3 gadus nepārtraukti ilgstoša atšķirta dzīve 50. p.

abu laulāto vēlēšanās 51. p.

ja pēc tiesas noliktā termiņa notecējuma laulības kopdzīve nav atjaunojama 53. p.

Ierunas pret laulības noslēgšanu

personas, kuŗu tiesības laulība aizskartu, var divu nedēļu laikā no izsludināšanas dienas, rakstiskā veidā, izsludināšanas vietā celt savas ierunas, aizrādot uz likumīgiem šķēršļiem laulības noslēgšanai 16. p.

pēc izsludināšanas termiņa notecējuma dzimtsarakstu nodaļa paziņo par celtām ierunām izsludinātiem 18. p.

ja izsludinātie ierunas atzīst par nepamatotām, tad viņiem 2 nedēļu laikā no paziņošanas dienas, jāpaziņo par to nodaļai 19. p.

prasības sūdzība pret izsludinātiem, kuŗi ierunas neatzīst, iesniedzama miertiesnesim pēc tās vietas, kur pieteikta vēlēšanās iestāties laulībā 21. p.

ierunas, kas dibinātas uz lik. par laul. 32—36. p. p. var celt arī prokurors 17. p.

Izsludināšana

pirms iestāšanās laulībā jānotiek izsludināšanai 11. p.

izsludināšana nav atļauta, ja nav ievēroti likuma par laulību noteikumi 14. p.

izsludināšana nav atļauta, ja no dokumentiem redzams, ka laulības noslēgšanai ir šķēršļi 14. p.

izsludināšana notiek abu izsludināmo pastāvīgā dzīves vietā 15. p.

izsludināšana tiek apturēta, ja iesniegta apliecība par tiesā celtu prasību par izsludinātā aizliegšanu iestāties laulībā 20. p.

izsludināšana pēc attiecīgas konfesijas noteikumiem uzskatāma par pietiekošu 23¹. p.

Izsludināšanas apliecība

dzimtsarakstu nodaļas pārzinis taisa lēmumu, ka laulājamo izsludināšana izdarīta, un izsniedz izsludināšanas apliecību, gadījumā ja nav celtas ierunas un prasības 22. p.

Izlīgums

laulību strīdu lietās par laulības šķiršanu nav pieļauts izlīgums 73. p.

K.

Karš vai dzīvību apdraudoša slimība

dod tiesības izdarīt laulāšanu bez iepriekšējas izsludināšanas 26. p.

Kopēja laulāto atbildība

prasība par laulības neesamības atzīšanu uz lik. par laul. 32.—36. p. p. jāceļ pret abiem laulātiem kopā 74. p.

Kriminālatbildība

par nepatiesu ziņu sniegšanu un paraksta došanu mirtiesnesim pie dokumentu atvietošanas, vainīgie saucami pie atbildības, piemērojoties sodu lik. 606. p. 13. p.

L.

Laulāšana

laulāšanu pēc laulājamo vēlēšanās izdara dzimtsarakstu nodaļa, vai garīdznieki 24. p.

laulāšana dzimtsarakstu nodaļā tiek izdarīta atklāti 28. p.

Laulības atzīšana par neesošu

ja nav noslēgta ne dzimtsarakstu nodaļā, ne pie garīdznieka 32. p.

ja viens no laulātiem nav sasniedzis 2. p. minēto vecumu 33. p.

ja laulības noslēgšanas laikā viens no laulātiem bijis vājprātīgs 34. p.

ja laulātie atradušies asinsradniecībā vai svainībā 35. p.

ja viens no laulātiem laulības noslēgšanas laikā atradies citā laulībā 36. p.

ja viens no laulātiem zem sodāmu draudu iespaida devis piekrišanu iestāties laulībā 39. p.

Laulības neesamība

tiesa var atzīt laulību par neesošu tikai likumā noteikti paredzētos gadījumos 31. p.

no tiesas atzīta par spēkā neesošu laulība uzskatāma par tādu no viņas noslēgšanas dienas 40. p.

Laulāto samierināšanās

pirms tiesas lēmuma par laulības šķiršanu parti tiek uz-
aicināti samierināties 80. p.

Laulības šķiršana

tiesa var atzīt laulību par šķirtu tikai likumos paredzētos
gadījumos 41. p.

Laulāto uzturs

pēc laulības šķiršanas laulātiem ir tiesības prasīt vienam
no otra uzturu, ja viens no viņiem atrodas trūcīgā stāvoklī,
un ja sievai ir pietiekoši līdzekļi 60. p.

Liecinieki

laulība tiek noslēgta 2 pilngadīgu liecinieku klātbūtnē 27. p.

Lietas caurskatīšana

Apgabaltiesa caurskata lietas par laulības šķiršanu uz lau-
lāto savstarpējo vienošanos uz viņu lūgumu, pēc viena no
viņu dzīves vietas 80. p.

Lietas izbeigšana

lietās par laulības šķiršanu uz savstarpēju vienošanos ja
kāda no pusēm tiesas sēdē neierodās bez dibinātiem ieme-
sliem, lieta tiek izbeigta 80. p.

Likums par laulību

likums piemērojams visiem Latvijas iedzīvotājiem, nerau-
goties uz viņu ticību 1. p.

Likumīgi šķēršļi

laulāšana netiek izdarīta, ja dzimtsarakstu nodaļai vai ga-
rīdzniekam zināmi likumīgi šķēršļi laulības noslēgšanai
25. p.

M.**Miertiesnesis**

56. p. paredzēto tiesību izlietošanas veidu un laiku, ja starp
pusēm nav panākta vienošanās, nosaka vietējais mierties-
nesis civ. proc. lik. 1455. p. kārtībā 56. p.

N.**Nepilngadīgie bērni**

ja vecāki nevar vienoties, jautājumu par bērnu palikšanu
izšķir tiesa 55. p.

tiesas spriedumā par laulības atzīšanu par neesošu jeb šķir-
tu, kā arī pie laulāto atšķirtas dzīves, jānorāda, pie kuŗa
no vecākiem paliek nepilngadīgie bērni 76. p.

Nepilngadīgie laulātie

savās laulību lietās var patstāvīgi prasīt un atbildēt tiesā,
kā arī uzdot savas lietas vešanu pilnvarniekam 65. p.

Noilgums

lietās par laulības neesamību noilgums var tikt iekustināts
no pašas tiesas 71. p.

P.

Paraksts

izsludinātiem jādod paraksts, ka tie neslimo ar veneriskām slimībām lipīgā stādijā 13. p.

Pārreģistrēšana

laulības, kuŗas noslēgtas Latvijā lielinieku laikā, jāpieteic jaunai reģistrēšanai 24. p. piez.

Paziņojums par iestāšanos laulībā

paziņojums par vēlēšanos iestāties laulībā tiek iesniegts mutiski jeb rakstiski (sk. panta tekstu) 12. p.

Personīga ierašanās

lietās par laulības šķiršanu uz savstarpēju vienošanos tiesas sēdē ierašanās obligātoriska 80. p.

Personīga klātbūtne

ligavaņa un ligavas, laulību noslēdzot, klātbūtne nepieciešama 27. p.

Piekritība

tanīs gadījumos, kad atbildētāja dzīves vieta nezināma, vai viņš atrodas ārzemēs, prasība par laulības, kuŗa noslēgta ārzemēs, atzīšanu par neesošu jeb šķiršanu, pielaižams izņēmums, saskaņā ar kuŗu, prasītājs var prasību celt pēc savas, t. i. prasītāja dzīves vietas 63. p.

Pierādījumi

lietās par laulības neesamību tiesa var prasīt no prāvniekiem pierādījumus par apstākļiem, kuŗus prāvnieki neapstrīd 71. p.

Prasības pamatu grozīšana

prasītājam tiesības līdz sprieduma taisīšanai I. instancē pārgrozīt savas prasības pamatu, atsaucoties uz citiem iemesliem laulības atzīšanai par neesošu, šķirtu vai laulāto atšķiršanu 68. p.

Prasību savienošana

reizē ar lūgumu par laulības atzīšanu par neesošu jeb šķirtu, kā arī atšķirt laulātos, var savienot tikai prasījumus piešķirt prasītājam bērņus, vai tiesību uz uzvārdu 67. p.

Prasības vērtība

laulības lietās noteikta uz Ls 200.— 81. p.

S.

Satikšanās ar bērņiem

katram no vecākiem ir tiesības satikties ar bērņiem, kuŗi atstāti pie otra vecākā 56. p.

Sevišķs pilnvarojums

laulības lietu vešanai pilnvarniekam vajadzīga sevišķa pilnvara 66. p.

Slimība

kuŗa neatļauj ierasties dzimtsarakstu nodaļā, dod tiesības izdarīt laulāšanu ārpus dzimtsarakstu nodaļas 28. p.

Sprieduma izpildīšana

līdz kasācijas sūdzības izšķiršanai Tiesu Palātas spriedumi netiek izpildīti 79. p.

T.**Termiņi**

atsauksmes, apellācijas un kasācijas sūdzību iesniegšanai lietās, kuŗās atbildētāja dzīves vieta nav bijusi zināma, skaitās no sprieduma izsludināšanas dienas 77. p.

Tiesas izdevumi

lietās, kuŗās prasība celta uz lik. par laul. 32.—36. p. tiesas izdevumi tiek uzlikti:

gadījumā, ja prokurors lietu zaudē — valstij

gadījumā, ja prokurors lietu vinnē — zaudējušai pu-
sei par labu valstij 75. p.

Tiesāšanās kārtība

lietās par laulības neesamību vai šķiršanu, kā arī par lau-
lāto atšķiršanu, iztiesā Apgabaltiesa prasību kārtībā 63. p.

Tiesas sēdes atlikšana

lietās par laulības šķiršanu uz savstarpēju vienošanos tie-
sas sēde var tikt atlikta, ja vienas puses neierašanās ieme-
sli ir dibināti 80. p.

Tiesas spriedums

spriedumu par laulības šķiršanu tiesa taisa tai pašā sēdē,
kuŗā laulātie personīgi izteikuši vēlēšanos šķirt laulību
69. p.

Tiesas sprieduma izsludināšana

lietās, kuŗās atbildētāja dzīves vieta nav zināma, tiesas
spriedumi tiek izsludināti „Valdības Vēstnesī” 77. p.

Trešās personas

likumīgā spēkā stājies spriedums, ar kuŗu laulība atzīta par
neesošu vai šķirtu, ir spēkā arī pret trešām personām, ku-
ŗas prāvā nav piedalījušās 78. p.

U.**Uzvārds**

ar laulības atzīšanu par neesošu, sieva dabū atpakaļ uzvār-
du, kāds viņai bijis pirms laulības 59. p.

ja sieva nav zinājusi, ka laulība uzskatāma par neesošu,
tad tiesa var uz viņas lūgumu atstāt viņai vīra uzvārdu
59. p.

šķirta sieva patur vīra uzvārdu 61. p.

uz sievas lūgumu tiesa piešķir viņai pirms laulības uzvārdu 61. p.

tiesa uz vīra lūgumu var aizliegt sievietai nest viņa uzvārdu, ja sieva vainīga laulības šķiršanā. 61. p.

V.

Vaina

tiesas spriedumā par laulības šķiršanu jānorāda, kurā laulātā vainas dēļ laulība šķirta 76. p.

Vecums

iestāties laulībā var vīrietis pēc 18. g. vecuma sasniegšanas un sieviete pēc 16. g. vecuma sasniegšanas 2. p.

Vecāku vara

pieder tam no vecākiem, kuram bērni atstāti 56. p.

Vīra pienākums

kuņš iestājoties laulībā zinājis, ka laulība neesoša, bet sieva to nav zinājusi, samērā ar viņa līdzekļiem dot sievietai uzturu, cik daudz un cik ilgi tas viņai ir vajadzīgs, jeb arī, kamēr viņa iestājas jaunā laulībā 58. p.

the first part of the book is devoted to a general

account of the history of the country from the

discovery of the gold fields to the present

time, and the second part to a description of

the various districts and their resources.

The author has been very successful in his

description of the country, and his

account of the gold fields is particularly

interesting and valuable.

The book is well written and contains

much valuable information.

It is a very good book for the

traveler and the student.

The price is very reasonable.

It is a very good book for the

traveler and the student.

II.

Likums par civilstāvokļa
aktu reģistrāciju.

Forms for physicians
and dentists

S a t u r s.

Lpp.

Pirmā nodaļa.

Dzimtsarakstu nodaļu iekārta, 1.—9. p.p. 46

Otrā nodaļa.

Uzraudzība par dzimtsarakstu nodaļām, 10.—13. p.p. 48

Trešā nodaļa.

Pirmais nodalījums.

Dzimtsarakstu nodaļu darbvedība.

Grāmatas un ieraksti, 14.—31. p.p. 49

Otrais nodalījums.

Izlabojumi ierakstos un atzīmes, 32.—36. p.p. . . 51

Trešais nodalījums.

Izrakstu, norakstu un ziņu izsniegšana, 37—40. p.p. 52

Ceturtnā nodaļa.

Atsevišķu civiltāvokļa aktu reģistrācijas kārtība.

Vispārēji noteikumi, 41.—42. p.p. 53

Pirmais nodalījums.

Dzimšanu reģistrācija, 43.—53. p.p. 54

Otrais nodalījums.

Miršanas gadījumu reģistrācija, 54.—62. p.p. . . 56

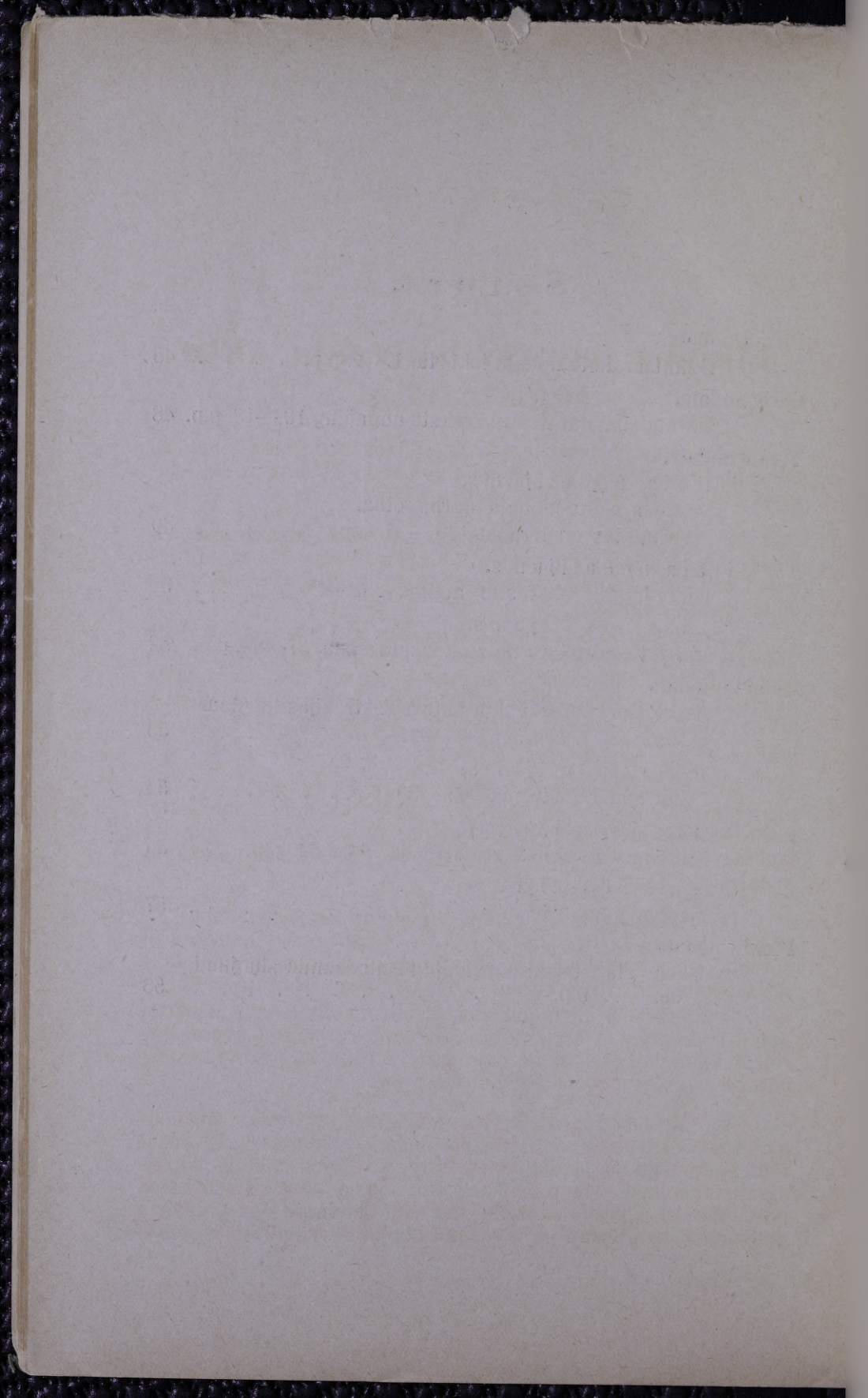
Trešais nodalījums.

Laulību reģistrācija, 63.—67. p.p. 57

Piektā nodaļa.

Valsts statistiskai pārvaldei iesniedzamie ziņojumi,

68.—69. p.p. 58

II

Likums par civilstāvokļa aktu reģistrāciju.

I. Atceļot, pārgrozot un papildinot attiecīgos likumus, pieņemts šie klāt pieliktos noteikumus par civilstāvokļa aktu reģistrāciju. 1921. g. 18. febr. (47) l.

II. Garīdzniekiem, kuņiem likums dod tiesību izdarīt laulāšanu ar civiltiesiskām sekām (laulības likuma 24. pants), jāievieš baznīcas grāmatās tās pašas ziņas, kā dzimtsarakstu nodaļas laulību reģistrī.

Laulāto un divu liecinieku paraksti zem ieraksta baznīcas grāmatā ir nepieciešami. Minētā ierakstījuma noraksts, līdz ar laulāto izsludināšanas apliecību, ja izsludināšana izdarīta dzimtsarakstu nodaļā, piesūtāms vietējai dzimtsarakstu nodaļai ne vēlāk kā 14 dienu laikā pēc laulāšanas. 1928. g. 22. mart. (51) l.

III. Garīdzniekiem un konfesionālām iestādēm, kas nepieder pie likuma par laulību 23¹. pantā minētām konfesijām, aizliegts izdot metriskas apliecības par dzimšanas, miršanas un laulības gadījumiem, kuri notikuši pēc vietējās dzimtsarakstu nodaļas atvēršanas. Turp.

IV. Garīdznieki, kuņi nepieder pie likuma par laulību 23¹. pantā minētām konfesijām, var bērnu kristīt vai viņam vārdu dot tikai pēc tam, kad viņi no attiecīgas dzimtsarakstu nodaļas saņēmuši ziņas par kristāmā vai nosaucamā bērna vārdu.

Izņēmumi no šā noteikuma pieļaujami tikai tad, ja bērna dzīvība acīmredzot apdraudēta. Kristot vai vārdu dodot, garīdznieks nevar piešķirt bērnam citus vārdus, kā tos, ar kuņiem bērns ierakstīts dzimušo reģistrī. Turp.

V. Miršanas un dzimšanas gadījumi, kuņi reģistrēti lielinieku laikā civilaktu reģistrācijas nodaļu grāmatās, ieinteresētām personām no jauna jāpieieic reģistrēšanai vietējā dzimtsarakstu nodaļā. Ja dzimtsarakstu nodaļa neatzīst pievestos pierādījumus par pietiekošiem, tad šādi dzimšanas un miršanas gadījumi konstatējami un ieviešami civilaktu reģistrācijas noda-

ļu grāmatās administratīvas tiesāšanas kārtībā uz attiecīgas apgabaltiesas lēmuma pamata.

Attiecībā uz lielinieku laikā noslēgtām laulībām un laulību šķiršanām jāievēro laulības likuma 24. un 41. pantu piezīmes. 1921. g. 18. febr. (47) V.

V¹. Likumā par laulību 23¹. pantā minēto konfesiju garīdzniekiem 3 mēnešu laikā no šo **pārgrozījumu un papildinājumu** spēkā stāšanās dienas jāpieteic reģistrēšanai dzimtsarakstu nodaļā dzimšanas un miršanas gadījumi, kuri pēc vietējās dzimtsarakstu nodaļas atvēršanas, līdz šo **pārgrozījumu un papildinājumu** spēkā nākšanai, nav reģistrēti.

Laulības, kuŗas pēc vietējās dzimtsarakstu nodaļas atvēršanas, līdz šo **pārgrozījumu un papildinājumu** spēkā nākšanai, nav noslēgtas dzimtsarakstu nodaļā, bet pie attiecīgas konfesijas garīdznieka (laulības likuma 23¹. p.), uzskatāmas par likumīgām no noslēgšanas dienas, un attiecīgam garīdzniekam 3 mēnešu laikā no šo **pārgrozījumu un papildinājumu** spēkā stāšanās dienas tās jāpieteic reģistrēšanai dzimtsarakstu nodaļā. 1928. g. 22. mart. (51) II.

Pārgrozījumi un papildinājumi, ar kuŗiem ievests šis (V¹) pants, ir stājušies spēkā 1928. g. 5. aprīlī.

VI. Par šā likuma un tam pielikto noteikumu neievērošanu vainīgais attiecīgos gadījumos atbild uz Sodu lik. 138¹., 424., 425. un 426. panta pamata. 1929. g. 15. okt. (215) I.

Piezīme. Vai dzimšanas un miršanas gadījums likumā noteiktā laikā paziņots attiecīgas konfesijas (likuma par laulību 23¹. p.) garīdzniekam, dzimtsarakstu nodaļas pārzinis nepārbauda. Turp.

Pirmā nodaļa.

Dzimtsarakstu nodaļu iekārta.

1. Civilstāvokļa aktu reģistrāciju pārzin laicīgas iestādes, kuŗas sauc par dzimtsarakstu nodaļām. 1921. g. 18. febr. (47) 1. p.

2. Minētās nodaļas nodibina pie katras pilsētas un pagasta pašvaldības, kā arī pie katras miesta pašvaldības, ja miests izdalīts atsevišķā pašvaldības vienībā. Nodaļas darbības rajons sakrīt ar pilsētas, miesta vai pagasta robežām. Ja atzīts par vajadzīgu minētās vienības reģistrācijas ziņā apvienot vai dalīt, tad izņēmumus no šā pēdējā noteikuma pielaiž tieslietu ministrs saziņā ar iekšlietu ministri. Turp., 2. p.

3. Par nodaļas atvēršanu vai viņas darbības rajona pārgrozišanu jāizsludina „Valdības Vēstnesī”. Turp., 3. p.

4. Nodaļas jāuztur vietējām pašvaldības iestādēm. Pēdējām pienākas šā panta pielikumā paredzētie nodokļi, izņemot zīmognodevu. Turp., 4. p.

Piezīme. Ja tās pašas nodaļas darbības rajons aptver vairāk pašvaldības iestāžu teritoriju (2. p.), iekšlietu ministris, saziņā ar tieslietu ministri, nosaka kārtību, kādā izdalāmi starp šīm pašvaldības vienībām izdevumi nodaļas uzturēšanai, kā arī viņā ienākušie nodokļi. Turp., 4. p. piez.

Pielikums pie 4. panta.

1. Dzimtsarakstu nodaļām tiesība ņemt nodokli:

- a) par laulības ierakstu, ja laulība noslēgta dzimtsarakstu nodaļā vai pie garīdzniekiem, kuŗi nepieder pie likuma par laulību 23¹. pantā (Lik. kr. 1928. g. 50) minētām konfesijām;
- b) par laulāšanu;
- c) par izsludināšanu;
- d) par privātai personai izdotu:
 - 1) izrakstu, norakstu vai apliecību,
 - 2) rakstisku ziņu,
 - 3) mutisku ziņu,
 - 4) uzrakstu uz dokumenta. 1921. g. 18. febr. (47) 4. p. piel. 1. p.; 1929. g. 4. apr. (61).

Piezīme. Apglabāšanai nepieciešamo apliecību par izdarītu miršanas reģistrāciju nodaļas izdod bez maksas. 1921. g. 18. febr. (47) 4. p. piel. 1. p. piez.

2. Nodokļu lielumu noteic iekšlietu ministris saziņā ar tieslietu ministri. Turp., 2. p.

3. Mazturīgie atsvabināmi no nodokļa samaksas ar vietējās pašvaldības izpildu organa atļauju. Turp., 3. p.

4. Zīmognodeva nav ņemama par miršanas un dzimšanas paziņojumiem (43. un 54. p.), kā arī gadījumos, kad nodaļas izsniedzamais raksts atsvabināts no šinī pielikumā paredzētā nodokļa par labu pašvaldības iestādēm. Turp., 4. p.

5. Nodaļas pieņem paziņojumus visās darba dienās.

Laulību noslēgšanai noliekamas vismaz trīs dienas nedēļā, no kuŗām viena var būt svinamā diena. Nodaļas darba stundas, kā arī dienas, kuŗās noslēdz laulības, nosaka vietējās pašvaldības izpildu organs, par ko izsludina vispārējai zināšanai. Turp., 5. p.; 1932. g. 17. febr. (49).

6. Katrā nodaļā atrodas nodaļas pārzinis un vismaz viens vietnieks, kā arī kancelejas ierēdņi pēc vajadzības. Pārzini un viņa vietniekus, kā arī kancelejas ierēdņus ieceļ amatā un atlaiž no amata vietējās pašvaldības izpildu orgānā, kurš arī nosaka algas apmēru. Par nodaļas pārzini un viņa vietnieku nevar būt personas, jaunākas par 25 gadiem, un viņus apstiprina amatā vietējais mēģinātājs. Sūdzības par apstiprināšanu vai neapstiprināšanu izšķir tieslietu ministrs. Kā nodaļas pārzinis, tā kancelejas ierēdņi uzskatāmi par pašvaldības iestāžu ierēdņiem. 4. p. piezīmē paredzētos gadījumos tiesība izvēlēties, iecelt un atlaist nodaļu ierēdņus, kā arī nosacīt viņu skaitu un algas lielumu, piekrit tās pašvaldības vienības izpildu orgānā, kurš robežās nodaļa atrodas. 1925. g. 25. aug. (154).

Piezīme. Pilsētās, kur ir vairāk mēģinātāju, apgabaltiesas kopsapulce nosaka, kuram no vietējiem mēģinātājiem jāuzliek tiesības un pienākumi, kas paredzēti kā šinī pantā, tā arī 11., 12., 15., 32. un 41. pantā. 1921. g. 18. febr. (47) 6. p. piez.

7. Pārzinis ir atbildīgs par visu nodaļas darbību. Turp., 7. p.

8. Vietnieks ieņem pārzina vietu tanīs gadījumos: a) kad pārzinis slimības vai cita likumīga iemesla dēļ nav ieradies dienestā; b) kad akta reģistrācija vai laulību noslēgšana attiecas uz pašu pārzini, viņa laulāto, viņa radniekiem taisnā augšup un lejup ejošā līnijā, viņa radniekiem blakus līnijās līdz 4. un svainiešiem līdz 3. pakāpei, pēdējo līdzieskaitot, viņu adoptētajiem vai adoptētiem; c) kad pārzinis pats reģistrējamā notikuma paziņotājs. Turp., 8. p.

9. Katrai nodaļai ir savs zīmogs ar uzrakstu: tādā un tādā pilsētas (pagasta, miesta) dzimtsarakstu nodaļa". 2. p. pēdējā daļā paredzētos gadījumos uzraksts attiecīgi pārgrozāms. Turp., 9. p.

Otrā nodaļa.

Uzraudzība par dzimtsarakstu nodaļām.

10. Augstākā uzraudzība par nodaļām pieder tieslietu ministram. Viņam ir arī tiesība izdot vispārējas instrukcijas civiltāvokļa aktu reģistrācijas jautājumos. Turp., 10. p.

11. Tuvākā uzraudzība par nodaļām ir vietējiem mēģinātājiem. Viņiem iesniedzamas sūdzības par dzimtsarakstu

nodalas pārziņa vai viņa vietnieka rīcību civīlstāvokļa aktu reģistrācijas lietās.

Sūdzības par miertiesnešu rīcību un lēmumiem izšķir tieslietu ministris. 1931. g. 15. janv. (16) I.

12. Vietējais miertiesnesis, atradis nepareizības vai nolaidības dzimtsarakstu nodalas pārziņa vai viņa vietnieka darbībā, var arī atcelt minētās personas no amata. Atceļot no amata nodalas pārzini vai viņa vietnieku, vietējam miertiesnesim ir tiesība uzdot izpildīt pārziņa vai viņa vietnieka pienākumus kādai attiecīgas pašvaldības amatpersonai, vai arī citai no valsts algotai personai līdz minēto amatpersonu iecelšanai un apstiprināšanai. Sūdzības par miertiesneša rīcību šinī ziņā galīgi izšķir tieslietu ministris. 1928. g. 22. martā (51) I.

13. Vietējās pašvaldības izpildu organam tiesība revidēt nodalas naudas un saimniecības stāvokli. 1921. g. 18. febr. (47) 13. p.

Trešā nodaļa.

Dzimtsarakstu nodaļu darbvedība.

Pirmais nodaļījums.

Grāmatas un ieraksti.

14. Katrā nodaļā vedami dzimšanu, miršanu un laulību reģistri. Turp., 14. p.

15. Katrs reģistris vedams divās grāmatās. Abās grāmatās lapas numurējamas, caurauklojamas un apstiprināmas ar vietejā miertiesneša parakstu un zīmogu. Turp., 15. p.

16. Grāmatas izgatavo Tieslietu ministrija uz vietējo pašvaldības iestāžu rēķinu un izsūta caur miertiesnešiem. Turp., 16. p.

17. Ieraksti abās reģistra grāmatās noslēdzami katra gada 31. decembrī, ko pārzinis apliecina ar savu parakstu grāmatā pēc pēdējā ieraksta.

Ja grāmatās nepietiek lapu līdz gada beigām, tad attiecīgam reģistrim ievadama jauna grāmata. Turp., 17. p.

18. Visi ieraksti reģistros izdarāmi pēc tieslietu ministra noteiktiem paraugiem (formulāriem). Viņam ir arī tiesība uzdot, lai reģistros ierakstītu tādas ziņas, kuŗas šinī likumā nav paredzētas. Turp., 18. p.

19. No teksta neaizņemtas vietas reģistros strīpojamās ar guļu strīpu. Ja kāds ierakstāms apstāklis nav zināms, tad par to jāpiemin tekstā. Attiecīgā ierakstā nevajadzīgie drukāta teksta vārdi izstrīpojami. Visos šinīs gadījumos jāizdara attiecīga atzīme, kuŗa ierakstāma beigās pirms pārziņa paraksta. Turp., 19. p.

20. Ieraksti reģistrī izdarāmi bez saīsinājumiem tekstā. Svarīgākie laika apzīmējumi (dzimšanas, miršanas diena u. t. t.) ierakstāmi burtiem. Turp., 20. p.

21. Ieraksti izdarāmi ar skaidru rokrakstu, bez dzēsumiem, labojumiem un iespraudumiem. Līdz parakstīšanai ievērotās kļūdas jāizlabo, atzīmējot to pirms paraksta. Turp., 21. p.

22. Ieraksti izdarāmi valsts valodā. Izņēmumus no šā noteikuma, attiecībā uz atsevišķiem apgabaliem, var pieļaut tikai ar Ministru kabineta atļauju. Turp., 22. p.

23. Atcelts.

24. Ieraksti ievedami reģistros chronoloģiskā kārtībā, neatstājot tukšu starptelpu: dzimšanu un miršanu ieraksti — viņu pieteikšanas kārtībā, laulību ieraksti — laulību noslēgšanas vai garīdznieku piesūtīto ziņu saņemšanas kārtībā.

Visi gada laikā izdarāmie ieraksti katrā reģistrī atsevišķi apzīmējami tekošiem numuriem. 1921. g. 18. febr. (47) 24. p.

25. Katrs ieraksts reģistrī abās grāmatās (15. p.) jāizdara zem tā paša tekošā numura un jāparaksta nodaļas pārzinim vai (8. p. paredzētos gadījumos) viņa vietniekam, atzīmējot ierakstīšanas laiku. Turp., 25. p.

Piezīme. Rīgas pilsētas dzimtsarakstu nodaļā pārziņa vietnieks, ja pārzinis viņam to uzdod, var parakstīt dokumentus un ierakstus reģistros ne tikai 8. pantā paredzētos gadījumos, bet vispārīgi, pie kam pārziņa vietnieks pats atbild par likuma ievērošanu. 1928. g. 30. okt. (200) I.

26. Personas, kuŗām uz turpmāko noteikumu pamata ieraksts jāparaksta, parakstās abās grāmatās. Ja viņas neprot latviski, ieraksts pirms parakstīšanas jānolasa viņām saprotamā valodā. Ja minētās personas nespēj parakstīt, tad tas jāatzīmē virs pārziņa paraksta. 1921. g. 18. febr. (47) 26. p.

27. Ja reģistrācijai pieteiktie fakti pārzinī modina šaubas par viņu pareizību, tad viņam tiesības prasīt pierādījumus, vai arī viņš var personīgi vai caur policiju tos pārbaudīt un izdarīt ierakstu tikai pēc lietas patieso apstākļu noskaidrošanas.

Tāpat viņam jāpārlicinās par viņam nepazīstamu personu īstenību. Turp., 27. p.

28. Katram reģistrim vedams divos eksemplāros atsevišķs personu saraksts, kurā jāievēd alfabētiskā kārtībā, uzrādot ieraksta tekošo numuru, visas personas, uz kurām attiecas ieraksti un atzīmes. Ja dzimšana, miršana vai laulības noslēgšana nav notikušas tanī gadā, kad ienācis pieteikums vai paziņojums, tad minētās personas atzīmējamās abu gadu alfabētiskos sarakstos. Turp., 28. p.

Piezīme. Lielās pilsētās atļauts vest grāmatu alfabētiskos ierakstus pēc kartiņu sistēmas, sastādot sevišķu alfabētisku sarakstu gada beigās. Turp., 28. p. piez.

29. Otrie grāmatu eksemplāri līdz ar attiecīgiem alfabētiskiem sarakstiem nosūtāmi ne vēlāk kā līdz nākošā gada pirmam februārim glabāšanai vietējās apgabaltiesas archīvā. Grāmatu pirmie eksemplāri un viņu alfabētiskie saraksti paliek nodaļas glabāšanā. Turp., 29. p.

Piezīme. Tieslietu ministram ir tiesība pagaidām atļaut turpināt ierakstus līdzšinējās grāmatās, kā arī noteikt termiņu grāmatu otro eksemplāru nodošanai apgabaltiesai. 1922. g. 26. okt. (254) 2. p.

30. Uz ierakstiem un atzīmēm attiecīgie raksti un dokumenti numurējami saskaņā ar reģistra ierakstiem, iešujami par katru reģistri atsevišķā aktī un glabājami sakārtoti pa gadiem. 1921. g. 18. febr. (47) 30. p.

31. Ieraksts reģistrī, kas izdarīts saskaņā ar šiem noteikumiem, noder kā pierādījums tam gadījumam, kurū apliecināt viņa uzdevums, kamēr nav atzīta ieraksta nepareizība, nodaļai pienestā pieteikuma vai paziņojuma nesaskaņa ar īstenību, vai arī viltojums. Turp., 31. p.

Otrais nodaļums.

Izlabojumi ierakstos un atzīmēs.

32. Izlabot acīm redzamu pārrakstīšanās kļūdu noslēgtā ierakstā vai atzīmē atļauj vietējais miertiesnesis uz nodaļas pārziņa vai ieinteresēto personu lūgumu. Turp., 32. p.

33. Izlabojums grāmatās, kas nav paredzēti iepriekšējā pantā, var izdarīt vienīgi uz vietējās apgabaltiesas administratīvās nodaļas lēmumu. Turp., 33. p.

33¹. Pēc 32. un 33. pantā paredzēto izlabojumu ieviešanas grāmatās dzimtsarakstu nodaļa paziņo par to Iekšlietu ministrijas garīgo lietu pārvaldei. 1929. g. 15. okt. (215) II.

34. Tiesu un pārvaldības iestādēm uzlikts par pienākumu piesūtīt kā attiecīgām dzimtsarakstu nodaļām, tā arī Iekšlietu ministrijas garīgo lietu pārvaldei paziņošanai attiecīgo konfesiju garīdzniekiem, norakstus no spriedumiem un lēmumiem šinī pantā minētās lietās.

Spriedumi un lēmumi, kuŗi attiecas uz dzimšanas un miršanas gadījumiem, kas notikuši pirms likuma par civiltāvokļa aktu reģistrāciju (Lik. kr. 1921. g. 47) spēkā stāšanās, piesūtāmi tikai garīgo lietu pārvaldei.

Ziņas par izlabojumiem, kas izdarīti likumā par ārlaulībā dzimušo bērnu reģistrēšanu (Lik. kr. 1924. g. 42) 2. panta kārtībā, dzimtsarakstu nodaļas piesūta garīgo lietu pārvaldei. Turp., I.

35. Tiesas spriedumu noraksti par laulības neesamību vai šķiršanu piesūtāmi tai dzimtsarakstu nodaļai, kuŗā laulība reģistrēta, kā arī Iekšlietu ministrijas garīgo lietu pārvaldei attiecīgas atzīmes ieviešanai laulību reģistrī. Spriedumi un lēmumi, kuŗi attiecas uz laulībām, kas notikušas pirms iikuma par civiltāvokļa aktu reģistrāciju (Lik. kr. 1921. g. 47) spēkā stāšanās, piesūtāmi tikai garīgo lietu pārvaldei. Turp.

36. Izlabojumus un atzīmes nodaļa nekavējoties nosūta apgabaltiesas archīvam ieviešanai grāmatas otrā eksemplārā, ja tāds jau tur nodots glabāšanā. 1921. g. 18 febr. (47) 36. p.

Trešais nodaļjums.

Izrakstu, norakstu un ziņu izsniegšana.

37. Uz ieinteresēto privāto personu lūgumu, kā arī uz valsts un pašvaldības iestāžu un personu pieprasījumu, nodaļas vai garīdznieki (laulības likuma 23¹. p.) izdod apliecinātus izrakstus no reģistriem vai ierakstu norakstus, kuŗiem vienīgi ir metrisku apliecību nozīme. 1928. g. 22. mart. (51) I.

Piezīme. Nenogaidot ieinteresēto personu lūgumu, dzimtsarakstu nodaļas nekavējoties paziņo attiecīgam konsulam resp. sūtniecības priekšniekam par ārvalstnieku dzimšanas, miršanas un laulšanas gadījumiem. 1929. g. 15. okt. (215) I.

38. Izrakstā ievadams ieraksts ar piezīmēm, bet ja bijuši izlabojumi, tad izlabotā veidā, neaizrādot uz izlabojumiem.

Leģitimēti bērni izrakstos apzīmējami kā laulībā dzimuši, nepieminot par viņu leģitimāciju. 1921. g. 18. febr. (47) 38. p.

39. 37. pantā aprādītiem izrakstiem un norakstiem ir tāds pats pierādījumu spēks kā ierakstiem (31. p.). Turp., 39. p.

40. Visām ieinteresētām personām uz viņu lūgumu nodaļas izdod arī mutiskas un īsas rakstiskas ziņas, kas attiecas uz atsevišķiem reģistrētiem apstākļiem. Turp., 40. p.

Ceturtnā nodaļa.

Atsevišķu civīlstāvokļa aktu reģistrācijas kārtība.

Vispārēji noteikumi.

41. Dzimšanas, miršanas un laulāšanas gadījumi, ja tie notikuši Latvijas teritorijā, reģistrējami tanī nodaļā, kurā apgabalā tie notikuši, bet, ja tie notikuši ārzemēs, tie reģistrējami Rīgas pilsētas dzimtsarakstu nodaļā. 1931. g. 15. janv. (16) I.

Piezīme. Latvijas pilsoņu laulības, kas noslēgtas Igaunijas Valkas robežās esošā Jāņa draudzes baznīcā, ja tās ievestas Latvijas Valkas Jāņa draudzes baznīcas grāmatās, reģistrējamas Latvijas Valkas pilsētas dzimtsarakstu nodaļā. 1932. g. 19. janv. (18).

41¹. Dzimšanas, miršanas un laulības gadījumi, neatkarīgi no šo gadījumu notikšanas laika un vietas, ja tie kaut kādu iemeslu dēļ triju mēnešu laikā nav reģistrēti notikuma vietā, kā arī ja tie savā laikā gan ievesti dzimtsarakstu nodaļas vai attiecīgās metriskās grāmatās, bet šādas grāmatas vai ieraksti gājuši bojā, vai ja lūdzējam citu ievērojamu iemeslu dēļ nav iespējams dabūt attiecīgas metriskas apliecības, reģistrējami attiecīgā dzimtsarakstu nodaļā (41. p.) ar tā miertiesneša atļauju, kurā iecirknī dzīvo ieinteresētās personas. 1931. g. 15. janv. (16) II.

Piezīme. Ja pilsētā, kurā dzīvo ieinteresētā persona, ir vairāki miertiesneši, tad šajā pantā minētās atļaujas jālūdz no tā miertiesneša, kuram piekrit uzraudzība par vietējo dzimtsarakstu nodaļu. Turp.

41². Iepriekšējā 41¹. pantā paredzētos gadījumos laulībā dzimušo bērnu reģistrāciju, abiem laulātiem dzīviem esot, pēdējie var prasīt tikai kopīgi. Ārlaulībā dzimušo bērnu reģistrāciju prasa māte. Paši bērni vai viņu aizbildņi, aizgādņi, adoptētāji un vispār tās personas, kuŗu gādībā bērni atrodas, var prasīt dzimšanas reģistrāciju tikai pēc vecāku nāves, vai kad vecāki savu vecāku varu zaudējuši.

Miršanas reģistrāciju var prasīt katra ieinteresēta persona, kuŗas interesi atzinis mirtiesnesis, kuŗa iecirknī šī persona dzīvo (41¹. p. piezīme).

Laulības reģistrāciju var prasīt kā vīrs, tā arī sieva un, pēc viņu nāves, katra ieinteresēta persona.

Bez tam, kad to prasa valsts intereses, dzimšanas, miršanas un laulāšanas gadījumu reģistrāciju var prasīt prokurātūra. Turp.

42. Ja ieraksts attiecas uz personām, kuŗas nav Latvijas pilsoņi, tad viņām bez turpmāk uzskaitītām ziņām jāuzrāda arī viņu pavalstniecība. 1921. g. 18. febr. (47) 42. p.

Pirmais nodalījums.

Dzimšanas reģistrācija.

43. Par katru piedzimušu bērnu, to starpā arī pēc sešiem grūtniecības mēnešiem nedzīvi dzimušu, jāpaziņo 14 dienu laikā vietējai nodaļai vai attiecīgas konfesijas garīdzniekam (likuma par laulību 23¹. p.), kuŗš, būdams atbildīgs pēc Sodulikumu 138¹. panta, 14 dienu laikā ziņo par to nodaļai, kuŗas apgabalā dzimšana notikusi, ievērojot visus likuma noteikumus. 1931. g. 15. janv. (16) l.

44. Pienākums paziņot uzlikts pirmā kārtā tēvam, bet pēc tam vienai no sekošām personām uzskaitījuma kārtībā: vecmātei, ārstam, jebkuŗai personai, kas bijusi klāt pie dzemdēšanas, vai dzīvokļa saimniekam; mātei jāpaziņo, tiklīdz viņas veselības stāvoklis to atļauj. 1921. g. 18. febr. (47) 44. p.

45. Pienākums paziņot par bērniem, kuŗi dzimuši slimnīcās, patversmēs, cietumos un līdzīgās iestādēs, uzlikts pirmā kārtā minēto iestāžu priekšniekiem. Turp., 45. p.

46. Paziņojums izdarāms mutiski. Bērna māte vai tēvs var izdarīt paziņojumu ar citu personu, dodot viņai rakstisku pilnvaru.

Amatpersonas (piem. cietuma vai slimnīcas priekšniecība) un ārsti var paziņot rakstiski. Turp., 46. p.

47. Dzimšanu reģistrī jāieraksta:

a) dzimšanas vieta, gads, mēnesis, diena un stunda.

Ja dzimuši dvīņi, tad par katru no viņiem jāieraksta reģistrī tik sikas ziņas, lai varētu noteikt, kurš no viņiem dzimis pirmais.

b) Bērna uzvārds, vārds un dzimums.

Vārds nav jāieraksta, ja bērns dzimis nedzīvs vai miris pirms paziņojuma, bet par to jāatzīmē piezīmju rubrikā.

c) Vecāku uzvārds, arī mātes dzimts uzvārds, vārds, vecums, nodarbošanās, stāvoklis, kuŗu ieņem darbā, tautība, ticība un dzīves vieta, bet, ja bērns nav dzimis laulībā, tad šīs pašas ziņas tikai par māti.

d) Paziņotāja vārds, uzvārds un dzīves vieta, aizrādot, kas viņš kā paziņotājs (tēvs, ārsts, dzīvokļa saimnieks u. t. t.). 1921. g. 18. febr. (47) 47. p.

Piezīme. Šā panta c punktā pievesto ziņu sniegšana par ticību nav obligātoriska, kas attiecas arī uz 59. un 65. pantu. Turp., 47. p. piez.

47¹. Mirtiesnesim, izdodot, saskaņā ar likuma 41¹. un 41². pantu, atļauju reģistrēt dzimšanu, jānoskaidro bērna dzimšanas vieta un laiks (gads un mēnesis), viņa dzimums, vārds un uzvārds, vecāku vārds un uzvārds (ja bērns dzimis ārļaulībā, noskaidrojams tikai mātes vārds un uzvārds).

Ja šīs ziņas nav iespējams noskaidrot, atļauja nav izdodama. 1931. g. 15. janv. (16) II.

48. Ierakstu nolasa paziņotājam, un viņš to paraksta abās grāmatās. Ja paziņots rakstiski (46. p.), tad tanī vietā atzīmējams: „uz tādas un tādas personas rakstisku paziņojumu“. 1921. g. 18. febr. (47) 48. p.

49. Laulībā dzimušiem bērniem dodams tēva, ārļaulības bērniem mātes uzvārds. Turp., 49. p.

50. Aizliegts dot bērnam vairāk kā trīs vārdus; vārds, kuŗš ierakstā atrodas pirmā vietā, uzskatāms par pamata vārdu un pastripojams. Turp., 50. p.

51. Kas atrod nezināmu vecāku bērnu, nekavējoties paziņo par to policijai, kuŗa izdara rakstisku izziņu un atradeni līdz ar izziņu nodod tuvākā attiecīgā valsts bērnu namā. 1930. g. 7. okt. (154) I.

52. Izziņā jāuzrāda:

a) atradeņa atrašanas vieta un laiks, kā arī apstākļi, kādos viņš atrasts;

- b) viņa dzimums un sevišķas pazīmes;
- c) apģērba un pie atradeņa atrasto lietu apraksts;
- d) iestāde, kuŗas apgādībā atradenis nododams. Turp.

53¹. Valsts bērnu nams, kas pieņēmis savā apgādībā atradeni, dod viņam vārdu un nosaka dzimšanas dienu, mēnesi un gadu.

Šis ziņas rakstiskā veidā, kopā ar 51. un 52. pantā minēto policijas izziņu, bērnu nams iesniedz vietējai dzimtsarakstu nodaļai.

Dzimšanas reģistrī par atradeni ievedamas šādas ziņas: vārds un uzvārds, gads, mēnesis un diena, kad atradenis dzimis. 1930. g. 7. okt. (154) II.

53. Ja vēlāk izzin bērna izcelšanos, tad viņa dzimšanu reģistrē attiecīgā nodaļā, pie kam ieraksts par bērna atrašanu krustām pārstripojams, paskaidrojot to piezīmju rubrikā. Šis pēdējais noteikums jāievēro arī tad, ja pēc bērna atrašanas reģistrācijas izrādītos, ka bērna dzimšana ir jau bijusi reģistrēta. 1921. g. 18. febr. (47) 53. p.

O t r a i s n o d a l ī j u m s.

Miršanas gadījumu reģistrācija.

54. Par katru miršanas gadījumu jāpaziņo ne vēlāk kā septiņu dienu laikā vietējai nodaļai vai attiecīgas konfesijas garīdzniekam (likuma par laulību 23¹. p.), kuŗš, būdams atbildīgs pēc Sodu likumu 138¹. panta, 14 dienu laikā ziņo par to nodaļai, kuŗas apgabalā miršana notikusi, ievērojot visus likuma noteikumus. 1931. g. 15. janv. (16) I.

55. Pienākums paziņot uzlikts pirmā kārtā ģimenes galvai, bet pēc tam sekošām personām uzskaitījuma kārtībā: laulātam, tuvākajam vietējam radniekam, dzīvokļa un nama saimniekam, jebkuŗai personai, kuŗa bijusi klāt pie miršanas, un policijai. 1921. g. 18. febr. (47) 55. p.

56. Ja tiesa bezvēsts promesošu atzīst par mirušu (Civīlprocesa lik. 1914. g. izd. 1951. p.), tad viņa likumīgā spēkā nākuša lēmuma norakstu nosūta tai dzimtsarakstu nodaļai, kuŗas pārziņas apgabalā bijusi bezvēsts promesošā pēdējā dzīves vieta. Uz šā noraksta pamata nodaļas pārzinis izdara attiecīgu ierakstu miršanas reģistrī, atsaucoties uz tiesas lēmumu. Turp., 56. p.

Civīlprocesa likumu (1914. g. izd. 1951. pantam atbilst Civīlprocesa nolikuma (1932. g. izd.) 1569. p.

57. 45., 46. un 48. panta noteikumi attiecināmi arī uz miršanu paziņojumiem. Turp., 57. p.

58. Līdz miršanas reģistrācijai vai pieteikšanai pie garīdznieka (laulības likuma 23¹. p.), apglabāšana pielaižama tikai ar sevišķu policijas atļauju. 1928. g. 22. mart. (51) I.

59. Miršanu reģistrī jāieraksta:

- a) miršanas vieta, gads, mēnesis, diena un stunda;
- b) mirušā un viņa vecāku uzvārds, arī mātes dzimts uzvārds un vārds;
- c) mirušā dzimums, dzīves vieta (pilsētā — iela, nama numurs), nodarbošanās, stāvoklis, kuŗu ieņēmis darbā, un ģimenes stāvoklis (neprecējies, precējies, atraitnis, šķirts), kā arī viņa tautība, ticība; ja mirušais ir jaunāks par 5 gadiem, tad atzīmējams, vai tas dzimis laulībā vai ārļaulībā;
- d) dzimšanas gads, mēnesis un diena;
- e) nāves cēlonis, pēc iespējas ārsta apliecināts;
- f) paziņotāja uzvārds, vārds un dzīves vieta, aizrādot, kas viņš kā paziņotājs (laulātais, radnieks, nama saimnieks u. t. t.). 1921. g. 18. febr. (47) 59. p.

59¹. Miertiesnesim, izdodot saskaņā ar likuma 41¹. un 41². pantu, atļauju reģistrēt miršanu, jānoskaidro miršanas vieta un laiks (gads un mēnesis); mirušā dzimums, vārds un uzvārds. Ja šis ziņas nav iespējams noskaidrot, atļauja nav izdodama. 1931. g. 15. janv. (16) II.

60. Kas uziet nezināmu mironi, tam par to tūliņ jāpaziņo policijai, kuŗa no savas puses iesniedz rakstisku paziņojumu vietējai nodaļai. 1921. g. 18. febr. (47) 60. p.

61. Paziņojumā jāuzrāda:

- a) miroņa atrašanas vieta, laiks un apstākļi;
- b) dzimums, šķietamais vecums un sevišķas pazīmes;
- c) miroņa apģērba un pie viņa atrasto lietu apraksts;
- d) šķietamais nāves cēlonis un laiks.

Šīs ziņas ievedamas miršanas reģistrī. Turp., 61. p.

62. Ja vēlāk izzin mirušā personību, tad ierakstu papildina. Turp., 62. p.

Trešais nodaļjums.

Laulību reģistrācija.

63. Nodaļā noslēgtu laulību tūliņ ieraksta laulību reģistrī un ierakstu paraksta abi laulātie un liecinieki. Turp., 63. p.

64. Garīdznieka noslēgtu laulību (laulības lik. 24. p.) ieraksta reģistrī tūliņ pēc tam, kad no garīdznieka saņemts paziņojums pēc likuma par laulību 30. panta. Turp., 64. p.

65. Laulību reģistrī jāieraksta:

- a) laulības noslēgšanas vieta (pilsēta, pagasts), gads, mēnesis un diena;
- b) kas laulājais (nodaļas pārzinis vai garīdznieks);
- c) abu laulāto uzvārds, vārds, nodarbošanās, stāvoklis darbā un ģimenes stāvoklis, dzīves vieta, dzimšanas vieta un laiks, kā arī tautība un ticība;
- d) izsludināšanas vieta un laiks;
- e) liecinieku uzvārds, vārds un dzīves vieta.

Reģistrējot 64. p. uzrādītās laulības pirms nodaļas pārziņa paraksta jāatzīmē: „pēc tāda un tāda garīdznieka paziņojuma“. 1921. g. 18. febr. (47) 65. p.

65¹. Miertiesnesim, izdodot saskaņā ar likuma 41¹. un 41². pantu atļauju reģistrēt laulību, jānoskaidro abu laulāto vārdi un uzvārdi, viņu ģimenes stāvoklis (vai neprecējies, vai atraitnis, vai šķirts) un laulības noslēgšanas vieta un laiks (gads un mēnesis). Ja šīs ziņas nav iespējams noskaidrot, atļauja nav izdodama. 1931. g. 15. janv. (16) II.

66. Izsludināšanas apliecība pievienojama nodaļas aktīm. 1921. g. 18. febr. (47) 66. p.

67. Uz laulāto pieprasījumu izraksts, no reģistra viņiem izdodams tūlī pēc ieraksta ieviešanas. Turp., 67. p.

Piektā nodaļa.

Valsts statistiskai pārvaldei iesniedzamie ziņojumi.

68. Dzimtsarakstu nodaļas pārziņiem ikmēnešus jāiesūta valsts statistiskai pārvaldei vai vietējai statistiskai iestādei, uz kuŗu tā aizrāda, ziņojumi par nodaļā reģistrētiem dzimšanas un miršanas gadījumiem un laulībām. Ziņas iesūtāmas uz sevišķām statistiskās pārvaldes izstrādātām blankām, pie kam ziņas par notecējušo mēnesi nodaļas vadītājam jāizsūta ne vēlāk kā nākošā mēneša 15. dienā. Turp., 68. p.

69. Pēc katriem trīs mēnešiem, proti — 31. martā, 30. jūnijā, 30. septembrī un 31. decembrī, nodaļas pārzinim jā sastāda statistiskai pārvaldei sevišķs pārskats, kuŗā summētas ziņas par nodaļas darbību iepriekšējos 3 mēnešos. Šis ziņojums sastādāms uz sevišķa formulāra un izsūtāms ne vēlāk kā aprīļa, jūlija, oktobra un janvāra 15. dienā. Turp., 69. p.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309061142

[070]